

Nr 2 1987 årg 11 15 kr

Syden

politisk och

kulturell tidskrift

VISST FINNS
FANTOMEN
I BENGALEN!

Ricksha-Fantomen håller landet i gång

— Ska du till Bengalen så får du väl försöka leta upp Fantomen.

Kollegan, som gav detta tips trodde nog jag skulle gå bet. Det var också nära. Innan jag visste var jag skulle leta . . .

Under en månad i Bangladesh har jag spanat

- mellan risfälten i norr,
- i skogstrakterna vid Chittagong på gränsen till Burma,
- längs stränderna vid Cox's Bazar längst ner i sydost

och

- i en mängd byar över snart sagt hela landet.

Någonstans skulle man väl åtminstone se ett par randiga utanpåkalsonger på tork. För t o m Fantomen måste ju tvätta sina "filsingar" då och då.

Håller landet igång

Men jag gick alltså bet. Jag tittade på helt fel sätt. Fantomen finns överallt i Bangladesh. Han finns i hundratusental. Det är han som håller landet igång. Fantomen kör cykeltaxi — ricksha.

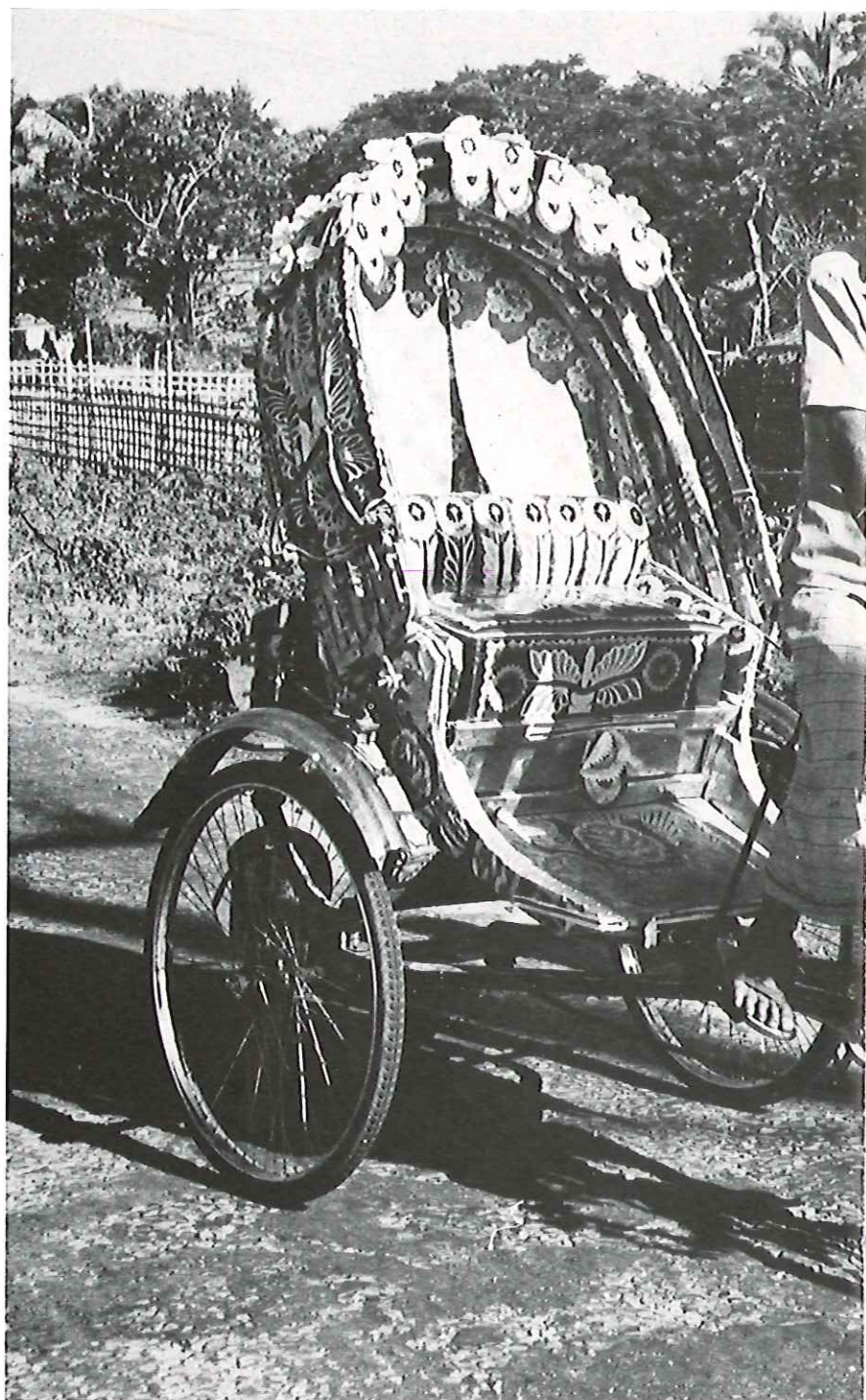
Det behövs i alla fall lite av övermanniskan Fantomen för att överleva som denna lägsta sortens arbetare i fattiglandet Bangladesh. Man behöver ofta inte gå många tiotal meter innan erbjudandet om skjuts kommer från dessa trehjulingscyklister. Det kan vara en späd senig 13-åring eller en knotig gråskäggig gubbe. Men sega är de och de tar sig fram på minimala utrymmen.

Dagsarrende

Omkring 12 timmar på pedalerna dagligen är inget latmansgöra. Ändå är inte lönen garanterad. Den som kör cy-

keltaxi äger ytterst sällan själv sin trehjuling. Det är någon mer välbeställd som gör det, en man som i kraft av sin rikedom köper fler och fler cyklar.

Han kräver cirka 40 taka (cirka 12 kr) av varje anställd förare i dagsarrende för cykeln. Detta är ett fantastiskt sätt att ackumulera kapital. I många

Gammal men välputsad och färggrann är den ricksha Ahmed kör i Cox's Bazar. Sin stapplande engelska tar han till när han ska ragga utlänningar och då har han genast ett övertag i konkurrensen. De flesta av hans kolleger talar bara bengali.

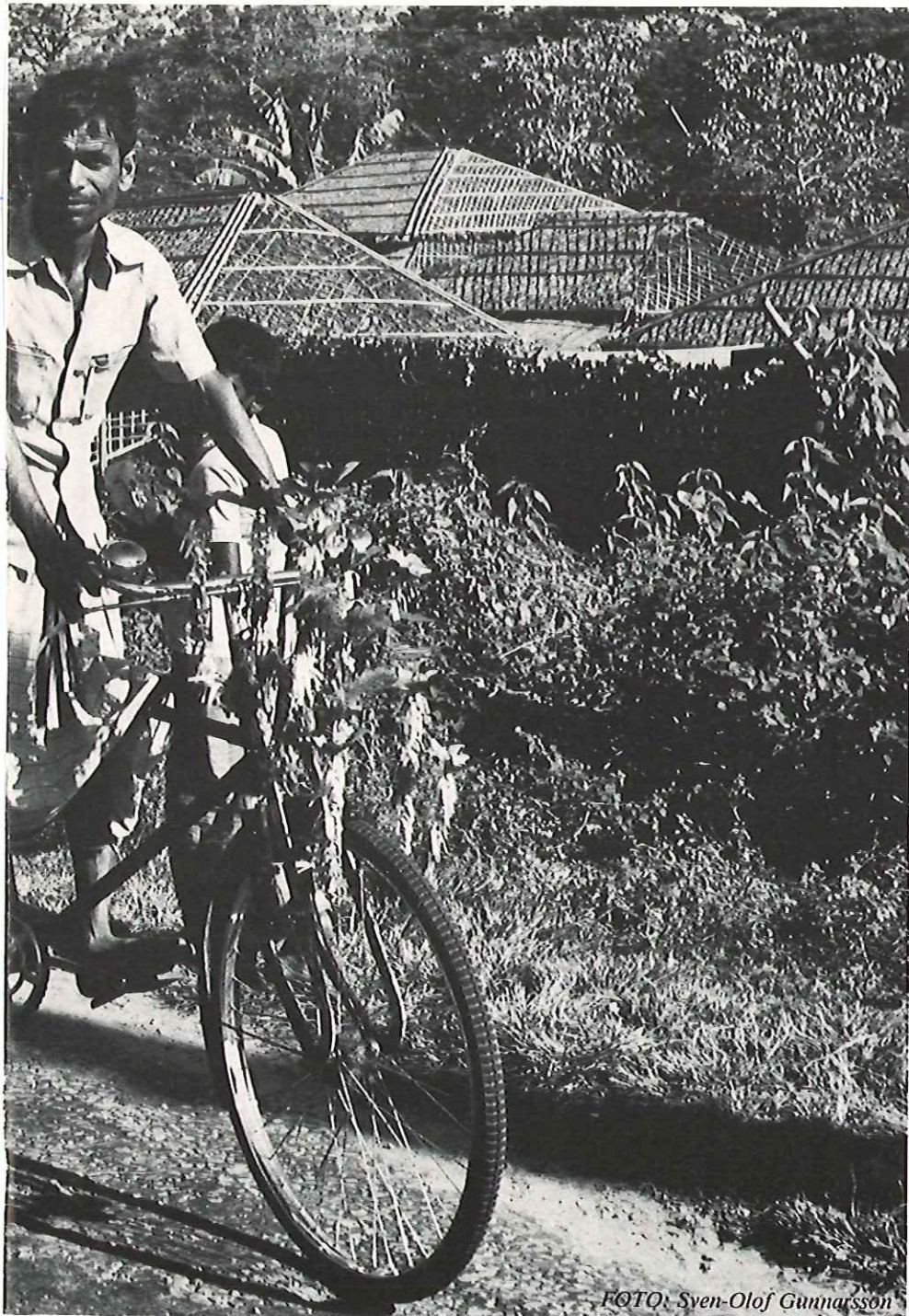

FOTO: Sven-Olof Gunnarsson

fall i synnerhet i städerna går taxicyklarna dessutom i tvåskift.

Han som cyklar får klara sig bäst han kan. Det är bara det som blir över

de 40, som han får behålla för sitt slit-samma jobb. En färd på ett par kilometer betalas med tre taka. En dålig dag kan han t o m få ta ur egen ficka.

I Cox's Bazar träffade jag Ahmed, 43-årig rickshaförare. Han tillhör de ganska få inom sin yrkesgrupp som kan lite engelska så han blev också min guide.

När jag frågade hur han klarar sig la han huvudet lite på sned som brukligt är här och sa:

— Det går. Jag har ju bara tre barn. Det värsta är att ha råd att hålla dem i skolan. Men jag har bestämt att de ska bli bättre än jag på att läsa och skriva.

— Dessutom kan min fru odla lite utanför vårt lilla hus. Hit till Cox's Bazar kommer ju en del utlänningar och ni betalar bättre än vad vi annars får.

— Visst skulle jag vilja ha en egen ricksha. Men en ny kostar 6 000 taka (cirka 2 000 kr) och det får jag aldrig råd med. Den här cykeln är gammal, men bra. Den måste rulla många mil till och bli reparerade många gånger.

Hoppas slippa tigga

Vad tror du att du gör om tio år?

— Då har jag nog måst sluta det här jobbet. Jag kanske inte ens lever. (Medelåldern i Bangladesh är bara 47 år.) Om jag lever så hoppas jag slippa tigga, att mina tre söner har råd att försörja mig och att de har bättre jobb än att cykla omkring med folk och varor bak på en trehjuling.

Vi var snart klara med rundturen till hamnen, fiskmarknaden och buddisttemplet i Cox's Bazar. Ahmed hade gjort ett bra jobb som transportör och guide.

Det syntes att han visste sitt värde, sin betydelsefulla del i det här landets kaotiska transportapparat. Vad han inte visste var att jag i honom hittat Fantomen. Även om kroppsstrumpan var en longi, långkjolen som den enkle mannen alltid bär.

Fantomens hund Devil finns här också, överallt i hundratusentals exemplar. Alla ser likadana ut och hör till den kända mixen "gatukorsningar".

Diana har jag däremot inte träffat.

Sven-Olof Gunnarsson

P.S. Väl hemkommen hör jag av seriekunniga kolleger att Fantomens Bengalen egentligen ligger i Afrika. Men "min" Fantomen var verkligen värd att lära känna, han också.

sydasien

2/87 politisk och kulturell tidskrift

SYDASIEN fyller 10 år!

Det är nu precis tio år sedan vi började ge ut SYDASIEN, eller rättare sagt Sydasienbulletinen (namnet ändrades 1984). Det första numret kom ut 1977 och kostade 4 kronor för 36 sidor.

Att tidningen kom till stånd berodde till stor del på det kritiska läge som då rådde i flertalet sydasiatiska nationer — med Indira Gandhis undantagstillstånd, massarresteringar och tvångsteriliseringar i Indien och med nytillträdda militärdiktaturer i Pakistan och Bangladesh.

Det fanns också andra motiv för en ny tidskrift, vilken Sydasienbulletinens första ledartitel tog upp:

” Informationen om Sydasien i Skandinavien är bristfällig. De sydasiatiska länderna med ca en miljard invånare har i stort sett försumrats både av svenska massmedia och av pressen i de övriga nordiska länderna. Det finns inte en enda korrespondent från svenska massmedia i Sydasien trots att Indien ensam har nästan dubbelt så många invånare som Latinamerika. Den allmänna bilden av dessa länder, som den presenteras i massmedia är ofta mycket missledande. Den är ett avskräckande exempel på ”journalistisk ärlighet”. Man får en ”katastrofpornografisk” vision, som framställer Sydasien, liksom många andra länder i tredje världen, som ett kaos där inget annat än total hopplöshet råder. Befolkningstillväxt, religion och folkets apati framställs som fattigdomens orsaker. Klassmotsättningar, kapitalistisk exploatering och imperialismens dominans över Sydasien nämns inte, som om de vore betydelselösa. Denna sedvanliga bild omöjliggör all förståelse av Sydasiens verkliga situation.

Mot denna bakgrund är det nödvändigt att sprida information om Sydasien och försöka beskriva respektive länders aktuella politiska och ekonomiska läge. Sydasien-bulletinen har därmed en viktig funktion att fylla. Detta är det första numret.”

HÅLLER ÄN

Mycket har förändrats sedan dess. Men ännu råder på skilda håll i södra Asien krig, förtryck och orättvisor som gör SYDASIEN lika viktig nu som för tio år sedan. Och lika ofullständig är rapporteringen i svenska massmedia kring Sydasien över huvud taget vad det gäller positiv utveckling, kultur, forskning etc.

SYDASIEN behövs, och tänker fortsätta att sprida information.

SPECIALNUMMER

I samband med den indiska kulturfestival som ska äga rum i Sverige under augusti och september 1987 kommer SYDASIEN att publicera ett 64-sidigt specialnummer om Indien. Det blir de bästa artiklarna ur vår 10-åriga utgivning samt en rad nyskrivna artiklar. Förutom att numret som vanligt går ut till våra prenumeranter kommer det även att gå ut till bl a skolor.

Vi tar emot beställningar per brev eller telefon fram till den 15 juni! Priset är 20kr per ex, dvs otroligt billigt!

Lars Eklund

SYDASIEN
Box 1625
221 01 LUND

Innehåll

BANGLADESH:

Ricksha-Fantomen	
— Sven-Olof Gunnarsson	2
Protest mot vaccinförsök	
— Lars Eklund	19
Bengaliska nätter	
— Per Olov Henricson	32

INDIEN:

Delstatsval i Kerala	
— Sören Sommelius	9
Vänstertriumf i Västbengalen	
— Lars Eklund	9
Kashmirvalet Rajivs tröst	
— Lars Eklund	10
Fiasko i Asienen	
— Staffan Lindberg	14
Sikher i häkte	
— Amnesty	15
Tharöknens förbannelse	
— Anette Nyquist	20
Stölder mot Moder Teresa	
— Göran Frankel	22
Minnen av anglo-indier	
— Lars Eklund	26
Främmande för fanatism	
— Arthur Manley	27
Kris för Rajiv	
— Ajit Roy	31

NEPAL:

Bussresa till Delhi	
— Peter Carlsson	16

PAKISTAN:

Ockuperade Kashmir	
— Yusuf Jameel	12
Kashmirkonflikten	
— Lars Eklund	14

SRI LANKA:

Intervju med Hjelm-Wallén	
— Thomas Bibin	5
Legosoldater skräms	
— Thomas Bibin	30
Notiser	
— Thomas Bibin	30

ADOPTIONER:

Snålbläst kring NIA	
— Thomas Bibin	23

KULTUR:

Himalaya	
— Kalidasa	24
Recensioner	28

Besöksadress: Råbygatan 5 B (Lars Eklund)
Telefon: 046-13 35 68

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Teknisk redaktör: Lars Eklund
Tryck: Grafiska Husset, Luleå 1987
Fotosättning: Norrdistribution A.R.
Register: Progek, Göteborg
ISSN: 0282-0463

Redaktör för detta nummer: Lars Eklund

Nästa nummer blir ett extrajockt specialnummer om Indien, i anslutning till höstens indiska kulturfestival i Sverige. Numret görs av redaktionen i Lund.

Prenumeration: för privatpersoner kostar 60 kr för fyra nummer (ett år), övriga betalar 75 kr. Vi är tacksamma för stödprenumerationer à 100 kr. Lösnummerpris 15 kr.

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN

Kontaktpersoner för
Sydasienkommittéerna:

Stockholm:
Gerard Rikken, Ringvägen 9 A
117 26 Stockholm, 08-68 43 71

Göteborg:
Thomas Bibin, V Bodarnevägen 3102
441 60 Alingsås, 0322-511 77

Skåne:
Göran Djurfeldt, Kullavägen 3
230 02 Åkarp, 040-46 08 95

Sydasienkommittéernas plattform:
Sydasienkommittéerna i Sverige har som mål att sprida information om situationen i Sydasien och att stödja de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området.

Kommittéerna är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasien och i Sverige.

— Vi litar på Amnesty

— Vi litar på Amnestys uppgifter om den lankesiska regimens övergrepp! Det förklarar biståndsministern Lena Hjelm-Wallén i denna intervju av SYD-ASIEN:s Tomas Bibin.

Biståndsministern framhåller att demokratimålet nu betonas på ett helt annat sätt än tidigare när regeringen diskuterar u-landsbiståndet.

Thomas Bibin: Du har för inte så länge sedan tagit upp en debatt om demokratin i biståndet. Är det inte lite sent påtänkt? Det är ju ett biståndsmål som har funnits med hela tiden.

Lena Hjelm-Wallén: Ja, och man har ju arbetat med det hela tiden också, men jag tycker att man kan sätta sökerljuset på ett av dom biståndspolitiska målen lite mer under en period.

Men varför just nu?

Jag är biståndsminister just nu och jag vill uppmärksamma just demokratimålet.

Betyder det att vi har missat det tidigare eller betyder det att demokratin i dom länder som får svenskt bistånd har försämrats?

Jag tror att vi har varit mycket uppmärksamma hela tiden på demokratimålet, men vi har lärt oss hur svårt det är att jobba med det därför att det berör det innersta i dom nya nationernas liv och det är svårt att för givarländer utifrån komma in och tala om hur man vill att dom ska ordna sitt samhälle.

Vi har alltså fått en hel del erfarenheter som gör att vi kanske på lite nya sätt ska börja jobba med demokratimålet.

Vilka då erfarenheter?

Jo, det här hur svårt det är, att vi hade nog en för optimistisk tro på 60-talet t ex. Vi trodde att när länderna väl blev självständiga så skulle dom också bli fullfjädrade demokratier. Det är ju inte så, det tar lång tid att skapa demokrati.

Har du något exempel på det här?

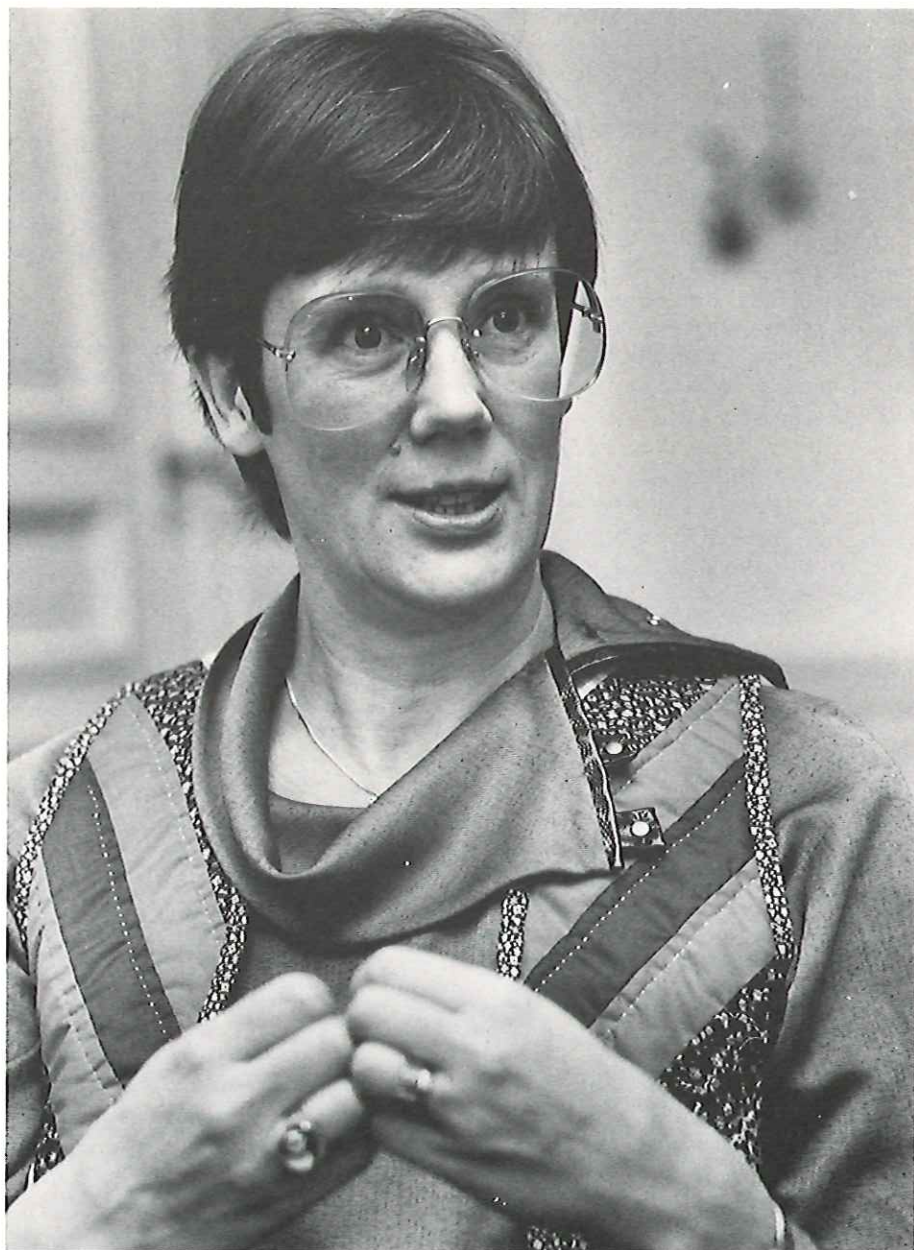
Jag tror att i alla dom här länderna i södra Afrika som vi följde och stödde under befrielsekampen, där trodde man då att när deras befrielsekamp hade lett till en självständig nation, då skulle också demokrati mer eller mindre utbryta, men det tog flera hundra år hos oss att bygga demokrati och det vet vi nu att u-länder klarar inte att bygga demokrati på något tiotal år.

Man blir ju lite förundrad när man läser vad du skriver, för du skriver ju så här: ja dom som nu har tagit upp en sådan här diskussion om demokrati det är antingen sådana som vill stoppa biståndet i vissa länder bara för att dom är dumma eller också är det dom som vill dra ner biståndet totalt.

Är det inte att förenkla dom som har andra uppfattningar än dina egna?

Nej. Jag tycker inte du beskriver min inställning riktigt rätt för att det finns många utgångspunkter som man kan ha när man diskuterar demokrati och u-länder.

Men det fanns en rapport ifrån moderaterna och det moderata sättet att beskriva demokrati det är väldigt mycket att sätta

Lena Hjelm-Wallén ser som biståndsminister allvarligt på de övergrepp som bl a regimen i Sri Lanka gjort sig skyldig till. Foto: Leif Norell

demokrati som ett kriterium för att få bistånd. Då använder man demokratimålet som ett slagträ mot vissa regimer och det vänder jag mig emot.

Det är *utveckling* av demokrati vi ska ha. Vi ska alltså bistå för att få fram demokrati, inte avstå från att påverka och avstå från att ge bistånd.

Det är en utveckling av demokrati vi ska ha. Vi ska alltså bistå för att få fram demokrati, inte avstå från att påverka och avstå från att ge bistånd.

Men bortsett ifrån moderaterna så säger du ju faktiskt själv, att det finns ju en gräns ändå för biståndet och jag skulle nog istället vilja ta ett helt annat exempel nämligen Sri Lanka.

Där har ju dom mänskliga rättigheterna åsidosatts under en rad år och den svenska regeringen har egentligen aldrig gjort någon deklaration överhuvudtaget vad gäller Sri Lanka.

Jo det finns. I senaste budgetpropositionen som jag skrev så nämner vi den etniska konflikten i Sri Lanka och hur den negativt påverkar vårt samarbete. Så det har jag tagit upp i riksdagssammanhang.

Ja det står att ni är oroadе för utvecklingen men det har ni ju sagt ändå sedan 1983 när journalister har försökt få en mer omfattande analys av situationen i Sri Lanka. Det är lätt att säga.

Ja, det kan man kanske tycka men då ska man ha en viss klarhet om vad uttalanden i propositionen betyder. När man tar upp ett land och pekar på en konflikt så här och säger att det här inger oro så är det alltså en mycket klar markering för det görs inte särskilt ofta.

Just i Sri Lanka är det så att varenda gång vi har biståndsöverläggningar med

dom avtal som ska skrivas på osv så är våra delegationer instruerade att göra klart att vi ser mycket allvarligt på det som händer i landet.

Nu är ju befolkningsminoritetens områden avstängda för bistånd och det ligger dessutom ett embargo på oljeleveranser dit. Det betyder att varken Sverige eller någon annan kan bedriva något bistånd till dom som är utsatta för dom här förföljelserna eller vad man nu ska kalla det.

Vad kan ni göra då egentligen? Du har ju gett en rad exempel på insatser man kan göra för att främja demokratin, men nu når ni ju inte ens dit. Vad gör ni då i Sri Lankas fall?

I Sri Lanka där det är direkta stridigheter i vissa områden — det är ju så i en del andra länder också — där kan vi inte ha biståndsarbetare. För deras säkerhet kan vi inte ha dom där så just i dom områdena kan vi ingenting göra *nu*, men vad vi försökt att göra allmänt det är ju att påverka regeringen i Sri Lanka att försöka komma till fredlig lösning i den här konflikten.

Det kan vi då göra genom att vi har en dialog på gång med den regeringen. Biståndet hjälper oss ju att föra en sådan dialog.

Sedan har vi också sett till att i t ex det undervisningsstöd som finns i biståndet en hel del av det styrs över till tamilska områden, till plantagetamilerna huvudsakligen. Det är inte riktigt samma områden som du nämner men det är ändå den tamilska befolkningsgruppen.

Men det är ju familjer som inte är direkt inblandade i konflikten i och för sig. Men problemet här är ju att det sticker lite grand i ögonen att Sverige fortsätter att ge med i stort sett samma styrka trots att man egentligen inte når dem som är mest utsatta i landet idag.

Nu ska man ju komma ihåg att biståndet till Sri Lanka består ju dominerande av det stora vattenkraftprojektet som startade i slutet av 70-talet och det är nu det sista året som det får svenskt bistånd.

Det kommande budgetåret ja.

Ja just det. Sedan kommer då naturligen biståndet till Sri Lanka att bli bra mycket mindre än vad det är idag och mera inriktas på ska vi säga mera traditionella samsarbetssektorer som hälsostöd och undervisning.

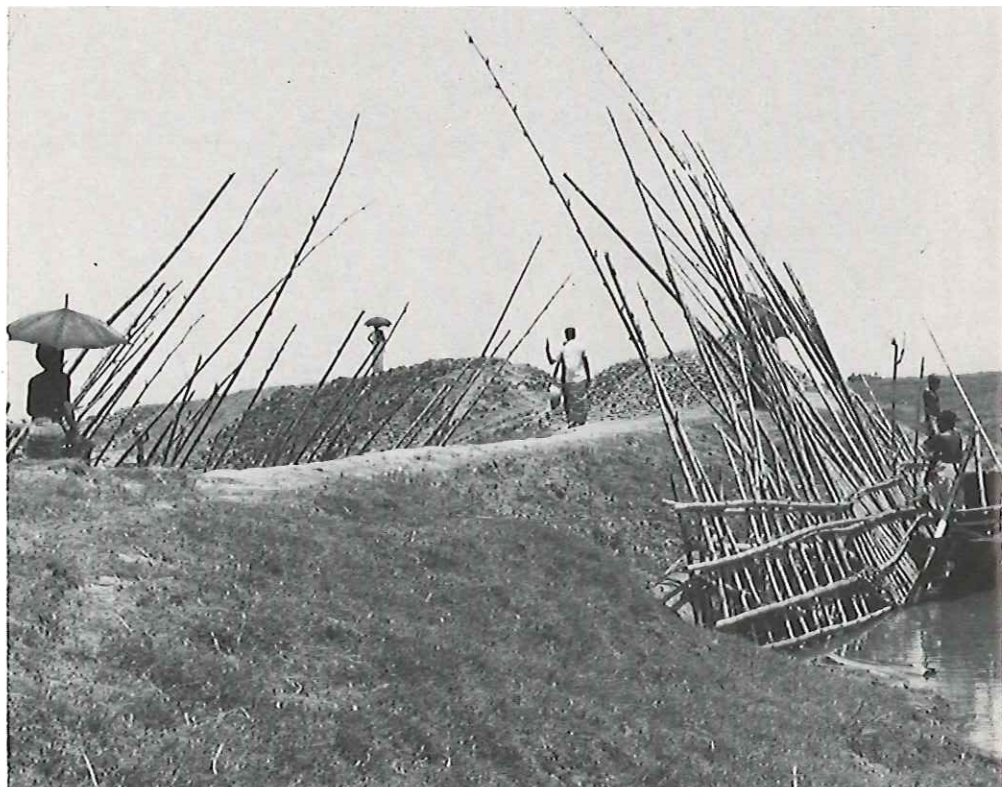
Ska man se det som en markering från svensk sida?

Nej det är ju helt planenligt att man bygger ett vattenkraftverk och sedan så måste man under ett antal år fördela biståndet vad gäller det och se att det kommer igång ordentligt. Sedan är ju det kraftverket över.

Vad är då markeringen från svensk sida i praktisk handling bortsett ifrån att ni samtalsmässigt tar upp det?

Tredje världen kallar

är namnet på en tidskrift som kommer ut i New Delhi. Novembernumret 1986 behandlar bl a bistånd till tredje världen, Englands roll i Samväldet, privata arméer i Indien m m. 10 \$ kostar en prenumerations. Adressen är: 46/4754, H. S. Road, New Delhi 110 005

Svenskt bistånd till Sydasien består bl a av byggandet av vallar till skydd mot de årliga delarna av Sylhet-distriktet i Bangladesh har SIDA medverkat i ett sådant biståndsprojekt.

Varenda gång vi har biståndsöverläggningar med dom tar vi upp det. Det påverkar också de insatser vi kommer att göra. Vi har nu inte så mycket pengar att spela med vad gäller Sri Lanka eftersom det bara är 20 miljoner som är till övriga insatser vid sidan av det som går till Kotmale. Men dom här 20 miljonerna kommer vi att utnyttja så gott det går för att påverka i positiv riktning, demokratibefrämjande.

Du kanske har varit i Sri Lanka?

Nej, det har jag inte.

Det är många länder som t ex Amnesty rapporterar om övergrepp på mänskliga rättigheter. Sri Lanka är ett sådant. Vi litar på Amnesty för att de har sådant gott rykte i världen.

Men du har varit i andra mottagarländer där det är problem med dom mänskliga rättigheterna som ju är en väldigt central del i det här med demokrati.

Känner du aldrig personligen obehag i det här med att skaka hand med folk som utövar ett väldigt våldsamt förtryck mot sin befolkning, tortyr och

mord osv. Är det aldrig obehagligt när du träffar ministrar, säkerhetsministrar och presidenter och statsministrar som utöver det här bevisligen?

Jo, det är det. Och det är inte alltid heller den allra angenämaste uppgiften att påtala det här inför dom här herrarna, men det är ju en av mina arbetsuppgifter så det räds jag inte utan det gör jag också.

Vad händer då? Säger dom: håll tassarna borta från vår inrikespolitik; blir dom sura eller vad händer?

Ofta handlar det om att man försvarar sig och talar om att det inte alls är på det sättet, angriper Amnesty International t ex, som har påvisat tortyr; då säger man att Amnesty har fel.

Vad säger du då?

Jag säger att vi litar på Amnesty för att dom har sådant gott rykte i världen. Men det händer också att man säger att dom vet själva om att det är så här och det är något som inte är rätt och riktigt. Man kan då säga att det beror på att man lokalt förgriper sig på fångar t ex och dom ska försöka rätta till det eller allmänt uttalar att det här är en del i deras underutveckling som de inte har kommit till rätta med än.

Då får man ju mer konstruktivt försöka stödja dom och se om vi på något sätt kan hjälpa dom i det här. Ska t ex fångvaktare ha en bättre utbildning, kan vi på något sätt hjälpa till?

Det där betyder ju egentligen att dom har dålig kontroll på vad som händer i deras egna länder i vissa fall?

I vissa fall är det så men mycket av de här övergreppen sker med regeringarnas goda minne. Då får man ju ha en annan typ av argumentation. Men när dom själva erkänner att det är ett problem för dom — och jag tror nog att det kan vara så i många länder för att dom har inte med u-ländernas många problem alltid det fulla greppet över sina länder.

Kan du ge exempel på programländer där det här sker med regeringens goda minne?

Det är många länder som t ex Amnesty rapporterar om övergrepp på mänskliga rättigheter. Du nämnde ju Sri Lanka för en stund sedan. Det är också länder i Afrika. Etiopien är ett sådant till exempel.

Känns det inte lite kymigt att så här vintern 1986-87 komma med en debatt om mänskliga rättigheter och demokrati i det svenska biståndet när ett grannland som Norge under en betyd-

ligt mindre radikal regering, dvs en högerregering faktiskt införde den här principen för flera år sedan. Ni har ju varit på efterkälken här i Sverige.

Det tror jag inte alls att vi har varit. Vad dom har haft är att dom tar in rapporter från Michelsens-institutet och det för dom in som ett underlag när dom tar sina biståndspolitiska beslut, men det har ju inte förändrat deras landval särskilt mycket och i stort sett har vi samma val av länder som dom har.

Inte valet, men dom har ju kraftigt förändrat biståndet t ex till Sri Lanka just på grund av det här.

Ja, det är i Sri Lanka som man kan säga att — om det är av dom här rapporterna vet jag inte alls — Norge har gjort en markering, en tydlig markering.

Ja, både genom att dra ner och ändra inriktning på biståndet. Det är mer än vad Sverige har gjort.

Men vi har då haft det här Kotmale som vi velat göra klart och låt oss nu se hur vi ska fortsätta det efter nästa budgetår. □

Lasse Berg om biståndet

Lasse Berg, välkänd för SYDASIENS läsare, har nyligen kommit ut med en debatt- och faktabok kring det svenska biståndet till Tredje världen.

I "Vem hjälper biståndet" (Rabén & Sjögrens förlag) ger Berg en kritisk men inte bara mörk bild av de svenska insatserna. Svenskt bistånd har mycket som man kan vara stolt över, menar han, t ex de stora och framgångsrika satsningarna på grundutbildning i många u-länder.

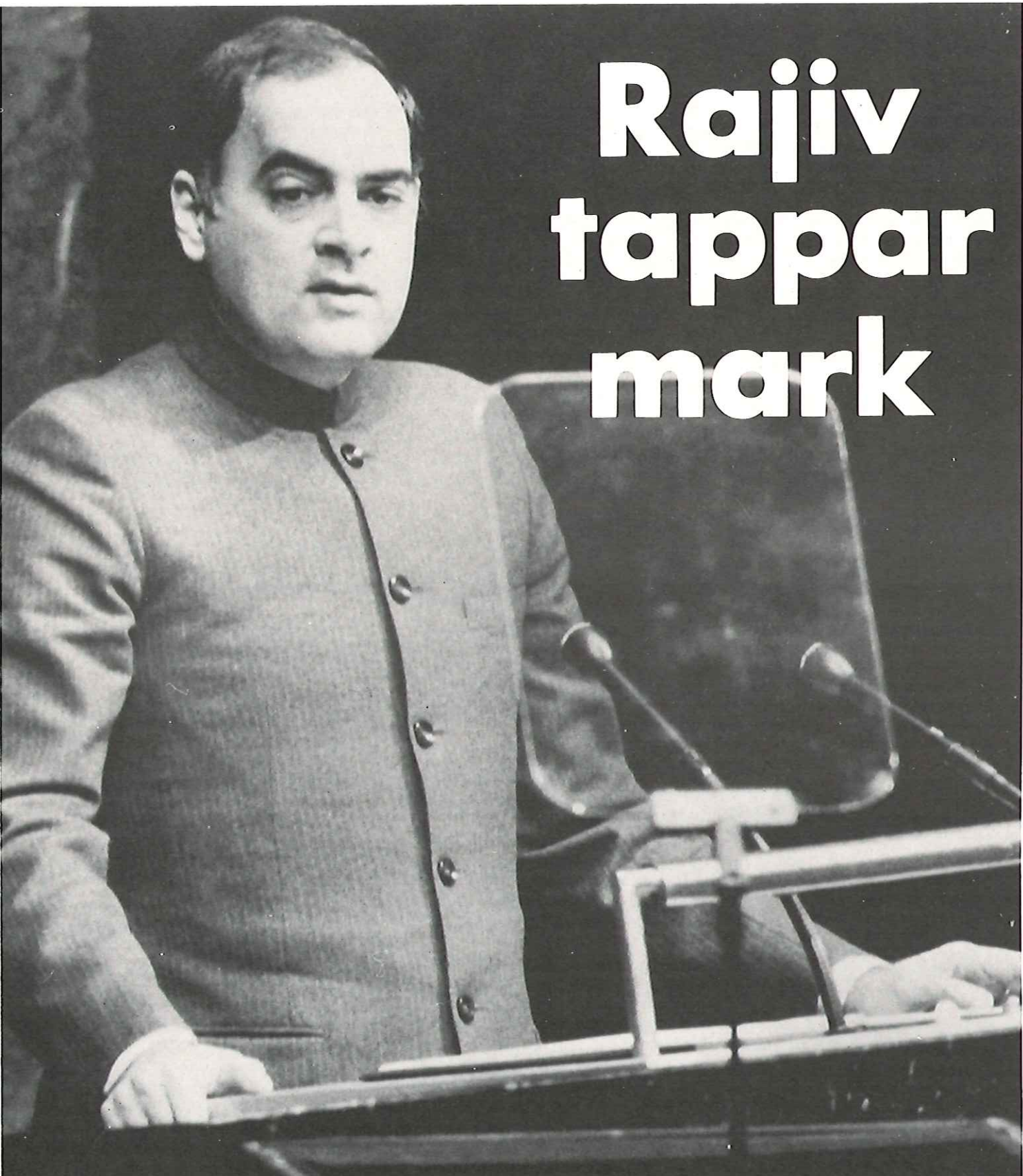
Hans grundläggande tes är dock att biståndet sällan hjälper de fattigaste, trots att detta är biståndets yttersta motiv. Alltför mycket satsas på tillväxtbefrämjande insatser som betalningsbalsstöd och importstöd.

Lasse Berg vill rensa ut de många och orealistiska svenska biståndsmålen och istället inrikta allt bistånd på att som han skriver "öka produktions- och efterfrågekraften bland den fattigaste halvan av våra mottagareländers befolkningar".

Berg anser att den viktigaste frågan är att en maktfördelning måste ske mellan fattiga och rika i u-länderna, och att svenskt bistånd bara kan ge ett kompletterande bidrag därtill. Därför bör biståndet inriktas på att gälla just de fattiga i u-länderna.

Översvämningarna efter monsunregnen. Här i norra
Foto: Lars Eklund

Rajiv tappar mark

TVå och ett halvt år efter sitt tillträde som Indiens premiärminister, efter mordet på modern Indira, har Rajiv Gandhis popularitet sjunkit katastrofalt i Indien. I parlamentsvalet som hölls i december 1984 erhöll Rajivs parti Congress(I) den största valsegern hittills under det självständiga Indiens 40-åriga historia.

Men sedan dess har det bara gått utför. I så gott som vartenda delstatsval och fyllnadsval som hållits de senaste två åren har Congress(I) förlorat. Oppositionspartier kom till makten i Assam och i Mizoram, båda staterna i Indiens nordöstra hörn. Och nu i mars hölls val på tre håll, i Västbengalen, i Kerala och i Jammu

och Kashmir.

Rajiv Gandhi engagerade sig starkt personligt i alla valkampanjerna, men trots det förlorade hans parti makten i Kerala (nu är fyra av samtliga åtta delstater i Sydindien styrda av oppositionspartier) och man led stor förlust i Västbengalen.

Rajiv Gandhis styrande Congress(I) förlorar alltså mark runt om i Indien, och stödet koncentreras alltmer till det starka hindubäلتet, till de folkrika hindispråkiga delstaterna i Nordindien. En utveckling som inte precis motverkar de tendenser till separatism och splittring som nu florerar på skilda håll i landet.

Dramatik och intensitet när Kerala går till val

Vänstern återtog makten i den sydindiska delstaten Kerala, vid de lokala valen i slutet av mars. En vänsterfront (LDF), ledd av CPI-M, det marxistiska kommunistpartiet, fick 76 av delstatsparlamentets 140 mandat.

När jag en tisdagsförmiddag här hemma river av telegrammet med valresultatet från printern på redaktionen där jag arbetar är det som om jag åter var i Kerala, liksom för fem år sedan, under den förra valkampanjen, som jag följde från ett av de första val-

mötena uppe i Sultans Battery på påskdagen till själva valdagen i slutet av maj.

Överallt, röda flaggor med hammaren och skäran

Sultans Battery ligger i Western Ghatsbergen. Nayanar, som under 21 månader varit chefsminister i den CPI-M-ledda vänsterfronten, en äldre gråhårig man i vit dhoti, talade eftertänksamt på ett stort valmöte, med ett markant inslag av stamfolk i publiken. Mycket handlade om plantagearbetarna och den stora strejken på teplantagerna. Överallt röda flaggor, hammaren

och skäran. Högtalarna smattrade och politikerna fick kransar gjorda av enrupesedlar om halsen av ivriga anhängare. Hela tiden var det vanligt liv mitt i mötet, bussar som kom och gick, folk som hämtade vatten ur den offentliga brunnen mitt bland publiken.

Den gången segrade högern i Kerala, med en majoritet på mindre än en procent av omkring tio miljoner röstande. När valet genomfördes hade monsunen just brutit ut. Häftiga skyfall och ljungande blixtar skapade en domedagsstämning i huvudstaden Trivandrum. Sammanräkningen var länge

Tredje raka segern för vänsterfront

Fortsatt vänsterstyre i Västbengalen. Efter tio år vid makten lyckades koalitionen, med det marxistiska kommunistpartiet CPI(M) som dominerande parti, med det som inte något annat kommunistparti i världen lyckats med — att i demokratiska val för tredje gången i följd besegra sina motståndare!

Vänsterfronten tog hem en jordskredsseger i delstatsvalet den 23 mars. Segermarginalen var faktiskt större än i valen både 1977 och 1982, och den karismatiska chefsministern Jyoti Basu kan med ytterligare stärkt ställning påbörja ännu en mandatperiod på 5 år.

Och Västbengalens ställning som vänsterns bastion i Indien accentueras ännu mer. Vänsterfronter dominerar visserligen även i den obetydliga delstaten Tripura och efter den 23 mars i Kerala, men där är marginalerna betydligt mindre.

Total dominans

Frontens dominerande partner, CPI(M), tog ensamt hem inte mindre än 187 mandat, av delstatsparlamentets 294. Övriga partier i vänsterfronten fick följande: Forward Bloc 26, Revolutionary Socialist Party (RSP) 18, CPI 11, Democratic Socialist Party (DSP) 3, Forward Bloc-Marxist 2, Revolutionary Communist Party of India (RCPI) 2 samt West Bengal Socialist Party (WBSP) 2 platser. Totalt för vänsterfronten 251!

Svidande nederlag

Den stora förloraren var Congress(I), som förlorade 9 mandat och endast hämtade hem 40. Rajiv Gandhi engagerade sig hårt i valkampanjen och for på sitt typiska vis runt med helikopter och flygplan kors och tvärs i Västbengalen och strödde löften om en ljusnande framtid och hundratals miljoner i bidrag från centralregeringen om folket röstade på Congress(I).

Då delstatens egna Congress(I)-ledare som vanligt mest ägnade sig åt att bekämpa varandra, kom valet att bli en envig mellan Rajiv Gandhi och Jyoti Basu. Och i det valet tvekade inte bengalerna att välja Basu, nyligen av en indisk veckotidning utsedd till Indiens ärligaste politiker.

Undantaget Calcutta

Medan vänstern sopade rent hus i större delen av Västbengalens distrikt blev Calcutta ett stort undantag. Där segrade Congress(I) på de flesta håll, och tog 13 av stadens 22 mandat, och räknar man med även Howrah och Stor-Calcutta fick partiet huvuddelen av sina 40 mandat här.

Anledningen till att Calcutta avviker från mönstret är många. Det spekuleras i att stadens många problem gör calcuttabor mera missnöjda med den sittande regeringen än landsbygdsbefolkningen som gynnats under de senaste 10 åren. En annan teori, som den tidigare finansministern Ashok Mitra för fram, är att flödet av inflyttare från andra stater numera gjort att majoriteten av Calcuttas invånare är icke-bengaler, och att dessa röstar som de skulle gjort i sina

hemstater med helt andra politiska situationer.

Massparti

Bortsett från Calcutta är dock CPI(M) och dess små broderpartier helt dominerande i Västbengalen. Detta bygger mycket på att man lyckats tränga ner på bynivå, och numera styr majoriteten av alla panchayats (byråd) i delstaten. Dessutom har CPI(M) förvandlats till ett massparti, med nästan 9 miljoner medlemmar (av Västbengalens 50 miljoner invånare) och det gör partiet till den överlägset dominerande kraften inom västbengalisk politik. Oavsett hur vindarna blåser just i Calcutta!

Utöver vänsterfronten och Congress(I) tog endast två partier mandat i valet. Socialist Unity Centre of India (SUCI) som kritiserar vänsterfronten från vänster och står naxaliterna nära, fick 2 platser, och Muslim League lyckades erövra ett mandat.

Valbojkott i Darjeeling

I det nepali-språkiga Darjeeling-distriktet i norra Västbengalen tog vänsterfronten hem alla tre platserna, men den segern säger egentligen ingenting om sympatierna i området. Den separatistiska agitationsrörelsen GNLF (Gorkha National Liberation Front), som kämpar för att de nepalispråkliga områdena ska få bilda en egen stat, hade nämligen utlyst valbojkott. Och den följdes. Vallokalerna stod tomma i hela Himalaya-området, bortsett från i de CPI(M)-dominerade teplantagerna — och det blev de få rösterna som gav utslag i valet.

Lars Eklund

mycket jämn mellan de två blocken. På huvudgatan MG-road stod folk i klungor överallt där det fanns en radio. Autorikshaförarna strejkade. Bussarna var mer än vanligt överfulla och taxibilarna kunde ta tredubbel taxa.

Sent på kvällen kom valresultatet, uppläst i en "speciell bulletin" på min knastrande transistorradio, samtidigt som ett elavbrott mörklagt hela staden. När jag gick ut för att äta på Brahminens restaurang nära stationen mötte jag en blomstersmyckad lastbil. Högtalare förkunnade att Kongress(S)-kandidaten vunnit för vänsterfronten i centrala Trivandrum. På flaket stod den nyvalde, blöt av regnet, med händerna sammanfogade till hälsning, medan ivriga supportrar strödde smällare efter bilen. Annars var stämningen här mer än avslagen.

Det var i Kerala som ett kommunistparti

1957 kom till makten för första gången någonsans i världen allmänna val. Då hade delstaten nyligen bildats efter språkliga kriterier. Den gången blev den i dag legendariske kommunistledaren **E M S Namboodiripad** Keralas förste chefsminister. I dag är samme politiker generalsekreterare för det marxistiska kommunistpartiet i hela Indien.

Namboodiripad deltog själv intensivt i valkampanjen 1982, för att stödja partiets lokale ledare, E.K. Nayanar. Dock segrade UDF, den "förenade demokratiska fronten", med Kongress(I) som största parti. Karunakarans delstatsregering har regerat sedan dess, trots återkommande motsättningar mellan de partier som ingår i fronten. Det är för ö endast andra gången en lokal regim lyckats sitta kvar en hel valperiod, fem år, under delstatens politiskt ytterst laddade trettioåriga historia.

Det engelska valsystelet med enmansvalkretsar har i den indiska miljön bäddat för en korrumpning av det politiska livet. Partierna har splittrats och splittrats igen för att inför valen skapa koalitioner, fronter uppbyggda på krav och bräckliga löften om samverkan. Vid förra valet fick UDF 77 mandat, vilka fördelades mellan tio olika partier, varav fyra kallade sig kongresspartier, med Kongress(I) som största enskilda parti (20 mandat) och RSP (Revolutionary Socialist Party...!) som minsta med ett mandat.

CPI-M var 1982 störst i vänsterfronten med 26 mandat (och därmed också största enskilda parti i Kerala), med det moskvatrogna CPI som tvåa (12 mandat). Ett femte kongressparti, Kongress(S) ingick för ö som ett av de sju partierna i fronten.

Efter valet för fem år sedan skrev India Today:

"Det är inte korrekt att se valresultatet i Kerala som en seger för kongresspartiet. De verkliga segrarna är kasterna och de religiösa grupperingarna, som mellan sig håller 35 av de 77 mandaten i UDF, mot bara 4 av 63 i vänsterfronten. Karunakarans regering kommer att vara dessa påtryckningsgruppers fånge."

Efter årets valseger beskrev Namboodiripad valutgången som en stor seger för de sekundära krafterna i samhället. Han sa också att LDF skulle göra allt för att ytterligare förstärka dessa i kampen mot religiösa särgrupperingar och fundamentalister.

Korruption

Ännu strax före årets val var Karunakaran säker på en bekväm seger för Kongress(I) och UDF. India Today pekade dock på den upprepade och besvärande kritiken för korruption som riktats mot regimen. Under valperioden har tre ministrar avskedats. Mot ytterligare åtta finns anklagelser för olika former av korruption. För Karunakaran själv gäller det hans sons hotellaffärer i Trichur, för industriministern försäljning av undermålig cement och samröre med illegala sprittillverkare, för arbetsministern oredovisade "sociala fonder", för transportministern försäljning av busschassin och för livsmedelsministern inköp av dåligt ris från angränsande delstater. Till detta kommer interna strider inom det kristna Kerala Kongresspartiet.

När detta nummer av Sydasiens ska tryckas har bara få detaljer från valet i Kerala nått hit. För västerländska medier är denna del av världen (utan amerikanska intressen) likgiltig, trots att det i Kerala finns över 25 miljoner människor. Jag vet därför ännu inte närmare vilka andra valfrågor som dominerat den lokala debatten.

Vid det förra valet 1982 fördes en intensiv debatt, i tidningar och på otaliga valmöten. Vänstern hade suttit vid makten några år, följt av 80 dagars kongressstyre, varefter presidentstyre från Delhi rådde fram till valet. Den gången flög **Indira Gandhi** i helikopter från möte till möte liksom **Rajiv**

Kashmirvalet enda trösten för Rajiv

Enda trösten för Rajiv i de tre delstatsvalen som hölls i mars blev resultatet i Jammu och Kashmir. Men det är en framgång som inte kan värderas särskilt högt.

Endast genom att sluta en valallians med delstatens dominerande parti, National Conference, blev det möjligt för Kongress(I) att över huvud taget överleva som parti. Nu slutade delstatsvalet med en överväldigande seger för de båda partiernas allians men med National Conference som dominerande partner.

Avsattes

För fyra år sedan lyckades Rajiv Gandhis mor Indira genom en politisk kupp avsätta den dåvarande valda delstatsregeringen under chefsminister Farooq Abdullahs ledning, och ersätta den med en regering bestående av köpta avhoppare. Farooq hade varit en nagel i ögat på Indira Gandhi därför att han ställt sig i spetsen för ett försök att ena oppositionspartierna i Indien, nationella och regionala, i en gemensam kamp mot Kongress(I).

Även efter Rajivs trontillträde i november 1984 fick den olagliga avhopparegeringen i Jammu och Kashmir sitta kvar, trots oppositionens protester och krav på nyval.

Oväntad allians

Men så plötsligt i föl kom den synnerligen oväntade nyheten att stridsyxan grävts ned mellan den avsatta Farooqs parti National Conference och dess oförsonliga motståndare Kongress(I). Rajiv skrev ett avtal med Farooq Abdullah, och

Congress(I) i delstaten drog tillbaka sitt stöd för avhopparegeringen, vilket innebär att den föll direkt.

Farooq återinsattes som chefsminister och partierna slöt en valallians inför val som skulle hållas våren -87. Det var ett konvenerat avtal, till fördel för båda parter. Farooq återfick sin post, och Kongress(I) säkrade sin överlevnad.

Valfusk

Valresultatet, som dröjde en hel vecka — och som misstänks innehålla en hel del inslag av valfusk — gav de båda allianspartierna tillsammans 2/3 majoritet i delstatsparlamentet. Det är dock ett resultat som är betydligt sämre än det som de båda partierna erhöill var för sig i det senaste valet 1982.

Separatister på frammarsch

Även om Farooq Abdullah genom sitt oerhörda folkliga stöd runt om i delstaten försäkrade sig om att han får fortsätta som chefsminister, och Kongress(I) tack vare alliansen fick röster som annars skulle gått till National Conference, blev valets segerherrarna Muslim United Front, MUF, som visserligen bara erövrade 4 mandat. Men partiet tog röster överallt.

Genom att de bägge stora partierna slutit allians kom MUF att stå för enda opposition, och det innebär att de krafter som kämpar för att förvandla Kashmir till en rent islamisk stat och förespråkar självständighet eller anslutning till Pakistan nu fått ökad kraft.

Det kan varken Rajiv eller Farooq Abdullah ha avsett när de slöt sin allians.

Lars Eklund

Gandhi nu gett sitt helhjärtade stöd till det lokala kongresspartiet.

Jag minns livligt ett sådant möte, då jag tillsammans med kanske tio tusen människor väntade på Indira på ett idrottsstadium i Kottayam. Jag bar rygsäck, polisen klassade mig som misstänkt, gav mig fotoförbud och satte tre man med batonger att bevaka mig. Två timmar efter utsatt tid utlovade en högtalarröst att Indira skulle komma "in only 15 minutes", vilket fick halva publiken att ge sig av, eftersom 15 minuter här betydde att arrangörerna inte hade en aning om och när hon skulle dyka upp. När Indira Gandhi till slut kom i helikopter tillsammans med Karunakaran, den lokale kongressledaren, höll hon ett lika tunt som trött tiominuterstäl, där hon varnade för marxisternas oreda och hotade med dåliga relationer mellan Kerala och New Delhi om kommunisterna vann ännu en gång. Sedan antrade hon helikoptern för att skynda till nästa möte och nästa...

Pensioner och arbetslöshetsunderstöd

En kontroversiell fråga den gången gällde lantarbetarnas pension. Jag talade med **B.B. Nayar**, korrespondent i Trivandrum för CPI-M:s veckotidning "Peoples Democracy", utgiven på engelska i New Delhi.

— Lantarbetarna har alltid fått kämpa för sina rättigheter. Man har inte fått något till skänks av den ena eller andra regeringen. Men under den sista vänsterregimen tog man hänsyn till lantarbetarnas speciella situation, detta att många inte har en utan flera arbetsgivare, varav ingen svarar för deras pension. Man beslöt att ge registrerade lantarbetare över 60 år en pension på 45 rupier i månaden. Alla fick sin egen bankbok i den kooperativa banken, där också pengarna sattes in. Men kongresspartiet protesterade och hävdade att många som aldrig varit lantarbetare stod på listorna. Betalningarna inställdes för att systemet skulle förbättras. Sedan vänstern föll har de inte återupptagits.

En annan fråga gällde arbetslöshetsunderstöd till ungdomar.

— De som under tre år varit registrerade

som arbetslösa fick 50 rupier per månad. Varför stoppade kongresspartiet denna reform?

I den indiska konstitutionen ligger större delen av makten hos den centrala regeringen i New Delhi. Delstatsregimerna har ändå stort inflytande när det gäller vissa viktiga frågor, bl a jordreformer och utbildning. Kerala har en av Indiens mest långtgående jordreformer, genomförd 1970 i en atmosfär av klasskonfrontation. Enbart i ett distrikt arresterades under de fem första månaderna 1970 25.000 aktivister i samband med demonstrationer för jordreformen.

Planer på utbildningsreformer ledde till att den 1957 installerade första kommunistiska regeringen störtades 1959 av New Delhi. Då hade en våldsamt lokal agitation gjort gällande att "vi skulle använda skolorna för att indoktrinera kommunismen i de stackars oskyldiga skolbarnen", sa **Achuta Menon**, finansminister den gången, när jag intervjuade honom. Agitationen, som gick under namnet "befrielsekampen", ledde till demonstrationer och ohörsamhetskampanjer, ledda av en rabiat antikommunist, den katolske prästen fader Vadakkan, förmodligen med stöd också av amerikanska CIA.

Till en av många poänger i Keralas dramatiska moderna historia hör att samme präst bara några år senare gick över till motståndsläget och bildade ett eget parti, Arbetar- och Bondepartiet, som 1967 ingick i vänsterfrontsregeringen. Hans politiska helomvändning ägde rum sedan han tagit ställning för 10.000 personer, som blivit vräkta i samband med ett stort dammbygge och förda till ett uppsamlingsläger. Kommunistledaren **A.K. Gopalan** berättar i sin självbiografi "In the Cause of the People" om hur alla dessa människor satt hemlösa mitt i de värsta monsunregnen, utan mat, vatten eller ens skyddande tak. Han skriver:

"Det var endast en icke-kommunist som hjälpte bönderna i Armarvathi. Fader Vadakkan, samme man som så framgångsrikt hade mobiliserat de kristna i ett "heligt krig" mot EMS-ministären, fann nu att höga dignitärer i kyrkan, godsägare och poli-

tiker var helt of stående för de stackars kristna böndernas lidanden. Han arbetade själv på platsen för att hjälpa de hemlösa, bl a med att dela ut filter."

Intensitet och dramatik

Fortfarande präglas det politiska livet i Kerala av intensitet och dramatik, i en politisk process som sällan är förutsägbar. Till detta bidrar både de aktiva fackföreningarna och det faktum att större delen av den vuxna befolkningen är läs- och skrivkundig. Delstaten utgör en stor utmaning, där en avgörande fråga inför framtiden är vilken roll den utbildade befolkningen kan spela. Kan bristen på kapital i någon mån kompenseras med "humankapital"? Hitills har det inte varit så — arbetslösheten är det moderna Keralas dominerande gissel. Och paradoxalt nog har det kapital, som det senaste decenniet strömmat in från de många keraliter vilka arbetat utomlands (främst i de arabiska oljeländerna), framför allt vållat problem.

Efter valkampanjen och valet 1982 hade jag två viktiga intervjuer kvar att göra. Den ena var med exmaharadjan i Travancore. Men His Highness' privatsekreterare beklagade, hans höghet hade ont i benet. Den andra var viktigare. Under valkampanjen hade jag flera gånger sökt träffa den upptagne E.M.S. När jag den här gången slog hans nummer, 5165, fick jag visserligen tala med honom, men bara för att få reda på att han stod beredd att flyga till New Delhi. Och kanske var också det lika gott. Det var avgjort fel dag och fel tillfälle för ett sådant samtal.

Men efter detta valet skulle jag ha velat vara på hotell Keerthi i Trivandrum, för att kunna lyfta luren och slå numret ännu en gång, fem - ett - sex - fem...

Liten seger

PS: I "India Today" (15.4.87) läser jag att vänstern vann valet med mindre än en procent, 65.285 röster. Rajiv Gandhi höll under kampanjen 54 valtal. Men de flesta valkretsar där han framträdde gick till LDF. Tidningen konstaterar att genom LDFs seger har för första gången på 25 år alla regionala partier och alla partier med religiös eller kastmässig förankring röstats bort.

I en intervju med den nyvalde chefsministern för den fjärde kommunistiska ministären i Kerala, den 68-åriga E.K. Nayanar, säger denne att han tänker inleda diskussioner om rättslig prövning av den korruption som den tidigare regimen kritiserats för.

Tidningen rapporterar också om stämningen i Trivandrum efter det att valresultatet kungjorts. 20.000 partiarbetare stormade in på grasmattorna utanför delstatens regeringsbyggnad, utrustade med röda flaggor och mängder av fyrverkeri, under fältropen "Nayanar, zindabad, E.M.S., zindabad"...

Sören Sommelius

Ingen frihet kvar i det "fria" Kashmir

Muzaffarabad, huvudstad i den del av Kashmir som sedan 1947 kontrolleras av Pakistan (av Indien benämnt *Pakistan Ockupied Kashmir*, POK, och av Pakistan självt *Azad Kashmir*) ligger inte mer än 176 km från Srinagar, den indiska delstaten *Jammu och Kashmirs* huvudstad.

Men för att färdas mellan de bägge städerna måste man resa omvägar på flera hundra km. Till och med om man skulle vilja fara bara från gränsstaden Ori i Jammu och Kashmir, 76 km från Muzaffarabad, är det nödvändigt att resa på samma omständliga sätt.

Min egen resa från Srinagar fick gå över Amritsar och Lahore. Därifrån reste jag till Rawalpindi innan jag slutligen nådde Muzaffarabad. Men om resan var tröttsam så var det ändå inget mot problemet att av den pakistanska regeringen över huvud taget få tillstånd att besöka POK.

Besök med förbehåll

Första gången jag var i kontakt med den pakistanska ambassaden i New Delhi var i

Sedan 1947 har bergslandet Kashmir i nordvästra delen av den indiska halvkontinenten varit delat mellan Indien och Pakistan. Tre krig har utkämpats, 1947–48, 1956 och 1971, om kontrollen över den tidigare furstestaten. Större delen av Kashmir utgörs idag av den indiska delstaten Jammu och Kashmir. Men det finns också ett annat Kashmir!

Den indiske journalisten Yusuf Jameel berättar här om en resa till det Pakistan-kontrollerade Kashmirs huvudstad Muzaffarabad.

februari 1982. Jag fick då beskedet att jag var tvungen att vänta 10 dagar. Ambassaden hade ingen befogenhet att utfärda denna typ av tillstånd, utan detta måste komma från Islamabad. Efter 10 dagar hade jag ännu inte fått något svar. Vid förfrågan fick jag besked att vänta ytterligare 10 dagar. Slutligen, efter många dagar och flera besök på ambassaden var slutligen "Muzaffarabad" instämplat i mitt pass. Men med ett förbehåll. Jag var tvungen att ta kontakt med ministeriet för Kashmirs affärer (MKA) i Islamabad före inresan till POK.

För den som reser till POK är episoden med ambassaden lärorik. För om det var så här en journalist bemöts är det lätt att föreställa sig hur svårt det måste vara för någon som bor i *Jammu och Kashmir* att få träffa släktingar på andra sidan vapenstillståndslinjen. Jag mötte själv i Rawalpindi en gammal dam som tvingats resa i åtta dagar för att nå Kotli i POK där hennes bror är bosatt. Och då ligger staden egentligen bara en kort bit från hennes hemby — på andra sidan gränsen.

Humanitärt problem

Det här problemet gäller inte bara för indier. Det är lika besvärligt för folket i POK. Flertalet politiska partier i *Azad Kashmir* (som betyder 'Fria Kashmir') anser att frågan måste betraktas som ett humanitärt problem som Indien och Pakistan snarast bör lösa. Som ett första steg, hävdar de, bör vägen mellan Srinagar och Rawalpindi åter öppnas. Då skulle resan mellan Srinagar och Muzaffarabad förkortas.

Att något sådant skulle ske är dock inte troligt för närvarande. Fientligheten mellan de bägge länderna vad det gäller Kashmir, liksom kravet från en del kashmirier att

Vy över staden Chikkar i det Pakistan-kontrollerade Kashmir.

Pakistan Ockupied Kashmir

Område ockuperat av Pakistan: 88.692 kvkm, varav *Gilgit* och *Baltistan*: 77.218 kvkm, samt "Azad Kashmir": 11.474 kvkm.

Distrikt: Muzaffarabad, Mirpur, Kotli och Poonch

Större städer: Muzaffarabad (huvudstad), Mirpur, Kotli, Rawlakot, Skardu och Gilgit.

Befolkning: 1,9 miljoner.

Kashmir ska "befrias" från Indien, underlättar inte en lösning. För att förstå motsättningarna är det nödvändigt att studera Kashmirs sentida historia.

Frihetsrörelsen

Frihetsrörelsen i Kashmir inleddes 1931. Landet hade då i nästan 100 år styrts av en icke-kashmirisk, hinduisk kungaätt, Dogra-kungarna, och missnöjet växte alltmer mot kung Hari Singhs vanstyre. Folket krävde att få politiska rättigheter. Proteströrelsen ledde fram till att *Jammu and Kashmir Muslim Conference (JKMC)* grundades i oktober 1932.

1938 betonade Sheikh Abdullah, en av organisatörerna bakom JKMC, nödvändigheten av att hinduer och muslimer måste kämpa tillsammans för att Maharaja Hari Singh skulle kunna störtas. Befrielseörelsens sekularistiska karaktär slogs ytterligare fast när JKMC den 11 juni 1939 vid ett plenarmöte beslöt ändra namnet på partiet till *National Conference*, på Sheikh Abdullahs initiativ.

Så kom 1947, och Indiens delning. Furstestaterna fick välja om de ville tillhöra Indien, Pakistan eller förbli självständiga.

Jammu och Kashmirs härskare hade ännu inte hunnit fatta sitt beslut förrän bönder och exsoldater från de västra delarna av Jammuprovinnsen reste sig i revolt. Dessa hade på känn att maharajan tänkte konspirera fram ett samgående med Indien.

Öppet krig

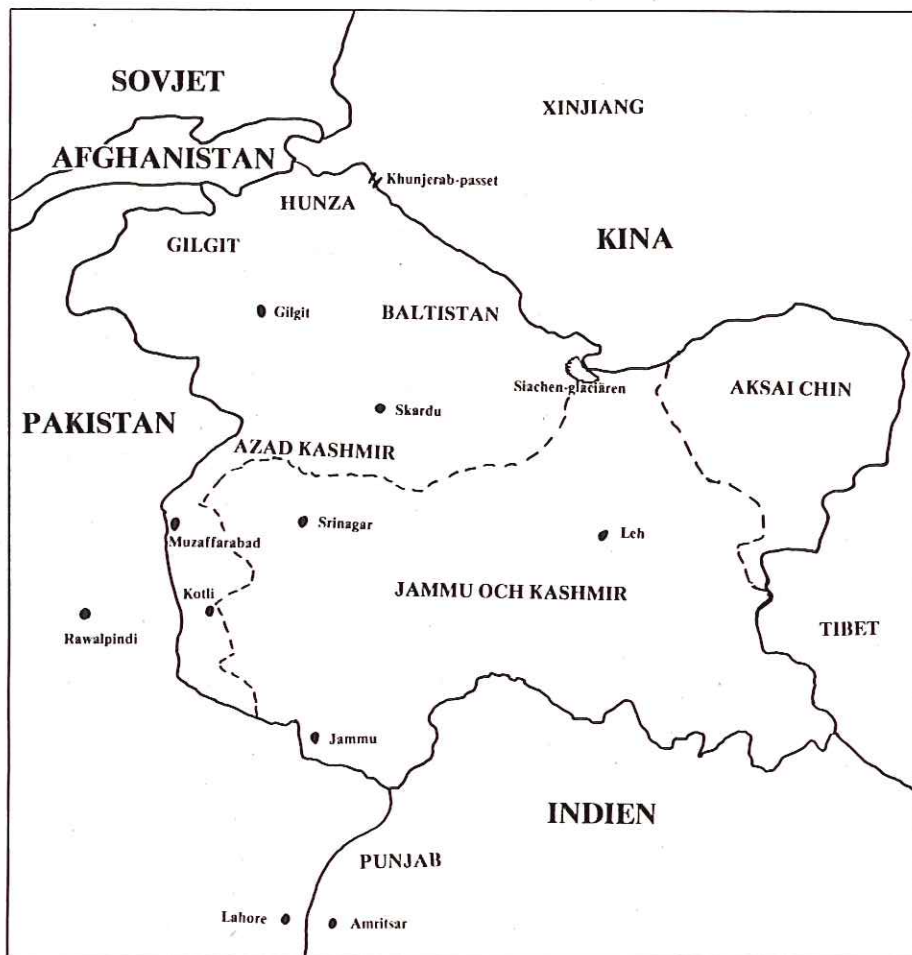
Detta följdes av ett telegramutbyte mellan maharajan av Kashmir och den nya staten Pakistan i september och början av oktober 1947. Medan Pakistan protesterade mot påstådda överfall på muslimska byar av väpnade ligor som inkluderade trupper, svarade Kashmirs regering att det i själva verket handlade om pakistansk infiltration. Pakistan skickade 2.000 stamkrigare från sina gränsområden för att "hjälpa" de kashmiriska frihetskämparna.

Maharajan, som nu såg sin ställning hotad, vände sig till Delhi och Lord Mountbatten, Indiens generalguvernör, och den 27 oktober anslöts Kashmir till Indien, som därefter skickade trupper till maharajans hjälp. Detta ledde till ett regelrätt krig mellan indiska trupper och rebeller stödda av Pakistan, som pågick fram tills slutet av 1948.

Eldupphöravtal slöts 1 januari 1949, och platsen för konfrontation flyttades därefter till FN i New York. Då hade en tredjedel av staten ockuperats av Pakistan och en "revolutionär regering" med säte i Muzaffarabad hade bildats.

Integrerat i Pakistan

Azad Kashmir, som det ockuperade området nu kom att kallas, räknas ännu idag inte som en del av Pakistan, men erkänns heller inte officiellt av Pakistan som

Det delade Kashmir. Jammu och Kashmir tillhör Indien, Azad Kashmir Pakistan och Aksai Chin Kina. Illustration: Lars Eklund

ett självständigt eller separat land. I praktiken däremot är området helt integrerat med Pakistan och det är Pakistan som styr trots allt starkare opposition från kashmirerna.

Tillkomsten av en regering för *Azad Kashmir* tillkännagavs första gången redan 5 oktober 1947. Den dagen publicerade en pakistansk tidning nyheten att en parallell regering under en viss "Anwar" som president upprättats i *Azad Kashmir*. Ingen verkade ha en aning om vem som i övrigt ingick i regeringen.

Några dagar senare, den 23 oktober, meddelade Pakistans radio att en ny regering bildats under ledning av Sardar Mohammed Ibrahim Khan, en framträdande ledare från JKMC. Men hans presidentskap varade inte länge. I mars 1948 kom Chaudhary Abbas, president i *Jammu and Kashmir Muslim Conference*, till Muzaffarabad efter att han frigivits från fängelset i Srinagar. Han hade beslutat att emigrera till Pakistan sedan han först konsulterat Sheikh Abdullah.

Avtal slöts

Chaudhary Abbas var dock inte villig att acceptera Sardar Ibrahim's ledarskap och det uppstod en maktstrid, under vilken Abbas anhängare gjorde allt för att diskreditera Azad Kashmirs regering. Slutligen ingrep M A Gurmani, Pakistans minister för kashmiriska frågor, och tillsammans med presidenten för JKMC samt Azad Kashmirs re-

Mer om Kashmir!

I SYDASIEN 4/79 berättade Göran Djurfeldt om ett besök i den indiska delen av Kashmir — "en oindisk del av Indien". Numret är slutsålt, men artikeln kan fås i fotostatkopier.

I nr 4/86 berättade nu avlidne Kashmir-kännaren Hans Plogvall om kashmir-sjalens historia. Det numret plus Djurfeldts artikel fås för 20 kronor som sättes in på postgiro 79 54 96-9 SYDASIEN.

gering undertecknades ett avtal om delat administrativt ansvar över staten. Stora delar av norra Kashmir, *Gilgit*, *Hunza* och *Baltistan*, avträdde och införlivades helt med Pakistan. Slutresultatet av avtalet blev att pakistanska regeringen tog över kontrollen av POK, med de kashmiriska ledarnas makt drastiskt reducerad. Makten flyttades alltmer över till det pakistanska ministeriet för Kashmir (MKA), även om Ibrahim kvarstod som 'president'.

Krav på demokrati

Flertalet politiska partier och grupperingar i *Azad Kashmir* förespråkar en återgång till demokrati i området. En allians av fyra partier bildades 1983 med krav på de

mokrati, men alla sådana strävanden har hänsynslöst slagits ned av den pakistanska militärdiktaturen.

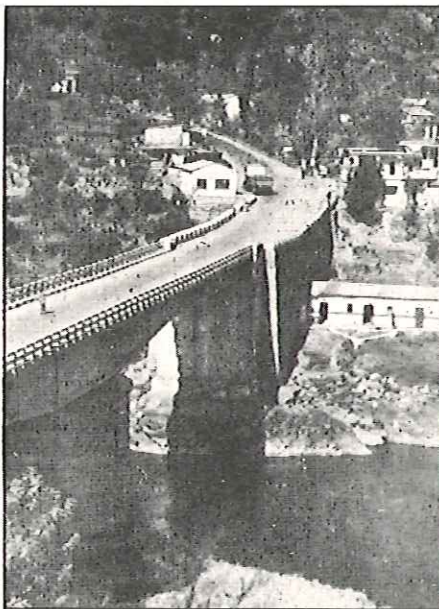
Men de kashmiriska ledarna är inte utan ansvar för situationen. Deras maktlystnad har enbart splittrat enhetssträvandena och de pakistanska ledarna har förstått att utnyttja detta för att förtrycka folket. Märkligt nog var det några av de politiska partierna i Kashmir som fick Islamabad att 1978 avsätta Sardar Ibrahims regering och ersätta Ibrahim med dennes stamfrände brigadgeneral **Mohammad Hayat Khan**.

Utnämningen av Khan till president för POK skedde fullständigt i strid mot POK:s konstitution men trots det välkomnade de kashmiriska ledarna hans tillsättning.

När det kommer att hållas val i POK, med dess knappt 2 miljoner invånare, är mycket osäkert. Någon återförening med *Jammu och Kashmir* är också fjärran, 40 år efter delningen. Nu handlar det om att skapa fredlig samexistens.

Yusuf Jameel □

Artikeln även publicerad i den indiska tidskriften *Sunday*.

Bro över floden Jhelum nära Muzaffarabad i pakistanska Kashmir.

Kashmirkonflikten i Punjab skugga

Konflikten om Kashmir är ännu idag en av de största stötestenarna i relationen mellan Indien och Pakistan, även om den för närvarande befinner sig i skuggan av problemen i Punjab.

Gränsen mellan de båda delarna av Kashmir är trots ett avtal i Simla 1972 efter det senaste indisk-pakistanska kriget omstridd. Så sent som 1985 utkämpades regelrätta strider uppe vid Siachen-glaciären av trupper specialiserade på arktisk krigföring.

Kina inblandat

Konflikten kompliceras av att även Kina är inblandat. Det skedde i Aksai Chin-området på 42.000 kvkm övertogs av Kina i början av 1960-talet. Regeringen i det Pakistankontrollerade Kashmir accepterade att området avträddes, medan Indien betraktade det hela som en olaglig kinesisk ockupation och det blev en viktig orsak till att Indien och Kina utkämpade krig 1962, vars utgång dock inte påverkade den faktiska situationen.

Vänskapen mellan Pakistan och Kina har för övrigt också lett till att den sk Karakoram-vägen under stora svårigheter byggdes på 1970-talet som en förbindelse-länk mellan de bägge länderna. Vägen går genom de nordliga delar av Kashmir (Gilgit och Hunza) som numera helt och hållet administreras av Pakistan.

Stödjer Indien

Ända sedan huvuddelen av staten 1947 blev en del av Indien, fö som enda indiska

delstat med muslimsk befolkningsmajoritet, har det förekommit mer eller mindre välorganiserade rörelser som kämpat för självständighet alternativt anslutning till Pakistan. Med en kraftfull ledaren Sheikh Abdullah, "Kashmirs lejon", som dominerande politisk gestalt i Jammu och Kashmir ända till sin död 1975 fick separatisterna dock aldrig någon betydelse — och även under den nuvarande populära chefsministern Farooq Abdullah (Sheikh Abdullahs son.) står anslutningen till Indien fast.

Befrielse rörelse

Däremot finns det utanför Sydasiens, särskilt i England, en militant kashmirisk befrielse rörelse (JKLF (Jammu Kashmir Liberation Front)), till största delen rekryterad bland emigranter från det Pakistankontrollerade Kashmir.

Från baser i det pakistanska Kashmir utförs sabotageaktioner inne i Jammu och Kashmir, och internationellt har JKLF:s ordförande Amanullah Khan Gilgiti fört fram kashmiriska självständighetskrav bl a i FN. Organisationen samarbetar dessutom intimt med sikhiska separatistorganisationer.

Sedan JKLF för ett par år sedan befanns ligga bakom mordet på en indisk diplomat i England har dock situationen något förändrats. Nyligen utvisades Amanullah Khan från England till Pakistan, efter indiska påtryckningar.

Lars Eklund □

Asiaden i Seol

i höstas blev en händelse som indier i allmänhet nog vill dra ett mörkt skycke över. Kina tog 94 guldmedaljer, Syd-Korea 93 (!), Japan 58, Iran 6, Indien 5. Av Indiens fem guld vanns fyra av en kvinnlig löpare från Kerala vid namn P T Usha, som vid det här laget i det närmaste helgonförklarats. De andra fyra-hundra indiska deltagarna fick dela på en säger en guldmedalj. Helt naturligt har också tystnaden varit stor i Indien. Före tävlingarna var däremot optimismen stor, och indierna tog ut många segrar i förskott. Idrottsjournalister förnekar sig aldrig.

Orsakerna till Indiens mycket blygsamma framgångar är i första hand att det är väldigt få, trots den enorma befolkningen i landet, som ägnar sig åt idrott och använder moderna träningsmetoder. De flesta arbetar i sitt anletes svett för sin dagliga försörjning och har alltså annat att tänka på. I medelklassen på en si så där hundra miljoner personer är det fortfarande föga populärt med motion och slank linje, och skolorna tycks inte satsa mycket energi på idrottsträning annat än i de traditionella lagsporterna volleyboll, varianter på brännboll etc. De stora förväntningarna kommer sig av en relativ isolering både på det idrottsliga och kulturella planet. På det senare planet råder fortfarande en efterkolonial stämning: man försöker bekämpa kolonialismens herrefolksideologi med heroiska motbilder och hamnar då lätt i en provinsial isolering och självöverskattning. Därmed inte sagt att det är viktigt att vara bäst i Asien eller i världen i idrott. Kanske indierna skulle må bättre av att erkänna sin egen maxim: Vänskap går före idrott och tävlan!

Staffan Lindberg

Pakistan: Är byxor oanständiga?

Pakistanska parlamentet diskuterade i november, hetsigt och länge, huruvida Angrezibyxor — byxor av västerländsk modell — strider mot islam. En fundamentalistisk ledamot hade protesterat mot en förordning om västerländskt byxmode, för skolynglingar "av god familj" vid en skola i Islamabad, istället för de traditionella shalwar kamiz. Undervisningsministern gick i svaromål men uppträdde i "engelsk kostym", vilket kritiserades i debatten. Enligt fundamentalisterna påverkas tänkesätt av klädsättet, och de hävdade att landets ideologi var hotad.

KRH

360 sikher väntar

Drygt 360 sikher från Punjab hålls på politiska grunder fängslade i Jodphurfängelset i Rajasthan sedan mer än två och ett halvt år. De är åtalade för krigsanstiftan.

Fångarna fanns med bland de omkring 1 500 personer som greps, då indiska armén i juni 1984 invaderade Gyllene Templet i Amritsar i Punjab. Attacken riktades mot den sikhiske fundamentalistledaren Sant Jarnail Singh Bhindranwale och hans beväpnade män, som hade tagit sin tillflykt till templet. Bakgrunden till händelserna redovisas i ett dokument som Amnesty International publicerade i december 1986.

Amnesty presenterade dokumentet den 27 november 1986 i ett brev till premiärminister Rajiv Gandhi. Amnesty påtalade då att fångarna suttit häktade utan rättegång utöver den maximitid som tilläts enligt lagen om nationell säkerhet (NSA).

Amnesty framhöll vidare att vissa av fångarna mycket väl kunde ha blivit gripna bara för att de råkade befinna sig i Gyllene Templet i fredliga religiösa eller politiska avsikter.

Amnesty uttryckte farhågor inför utsikten att vissa av fångarna kan komma att ställas inför rätta enligt den terroristlag

ännu på rättegång

som gäller orosområden, bl a i Punjab. Det skulle innebära att de ställs inför specialdomstol och därmed inte ges en korrekt rättegång. Terroristlagen tillgodoser nämligen inte vad som stadgas om korrekt rättegång i artikel 14 i Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, trots att Indien har anslutit sig till denna.

I januari 1985 meddelade regeringen att en specialdomstol hade inrättats i centralfängelset i Jodhpur. I maj publicerade Förbundet för demokratiska rättigheter (*People's Union for Democratic Rights*) en rapport, enligt vilken åtalets lydelse var densamma för alla fångarna och grundades på skenbevis. Fångarna påstods sålunda ha medgivit att de var medlemmar av en sikhisk studentorganisation (*All India Sikh Student Federation*) eller Dal Khalsa (den förbjudna sikhiska organisation som beskyldes för stöd till Sant Bhindranwale).

Alkali Dal-regeringen i Punjab, som tillträdde i september 1985, har hävdat att flertalet av de 369 sikherna, som åtalats för krigsanstiftan var antingen Akali Jathas (demonstranter) eller *granthis* (läsare av sikhskrifter).

Regeringen i Punjab har upprepade gånger krävt att centralregeringen skall frigge fångarna.

(Ur Amnesty-Bulletinen 2/87)

Alla kan vara med

Amnesty International är en obunden organisation för mänskliga rättigheter.

Vi kämpar för:

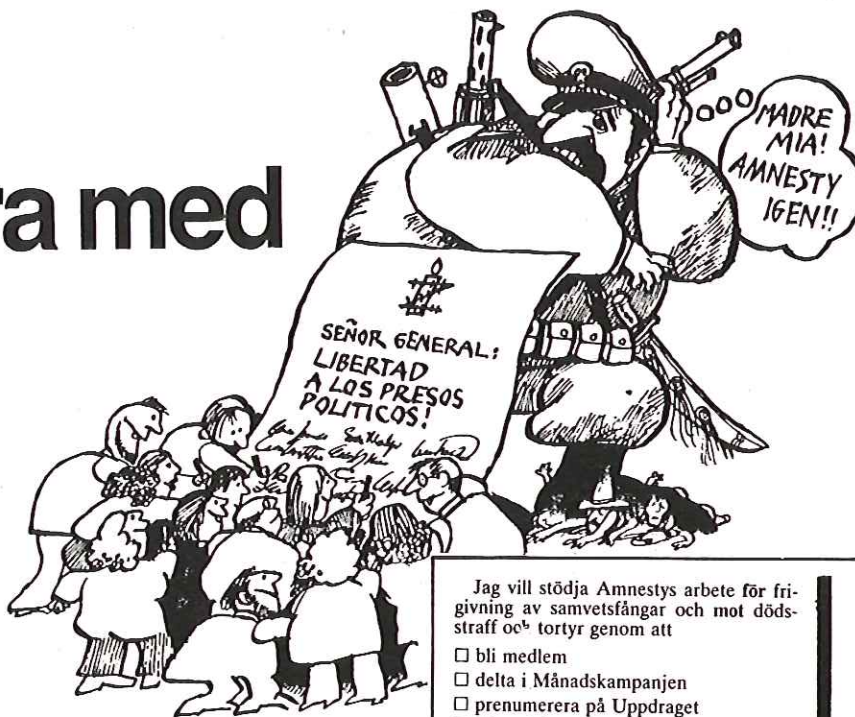
- Frigivning av människor som var det vara må fängslats på grund av övertygelse eller ursprung och som inte använt eller förespråkade våld – samvetsfångar.
- Snara och rättvisa rättegångar för alla som fängslats av politiska skäl.
- Ett totalt avskaffande av tortyr och dödsstraff.

Medlemskap kostar 160:-/år, 80:- om du är under 19 år, ålders- eller förtidspensionär. Som medlem får du sex nummer av Amnestybulletinen.

Uppdraget är Amnestys senaste aktionsform för enskilda medlemmar. Tolv aktionsbrev hem i brevlådan. Kostar 80:-/år

Månadskampanjen kan du delta i. Då värdar du för tre samvetsfångar varje månad. Det kostar 50:-/år.

Arbetsgrupperna behöver folk som vill arbeta aktivt för frigivning av gruppens en eller två "adopterade" fångar. Man skriver brev till myndigheterna i fångarnas länder och sprider information i Sverige.

Amnestybulletinen kan du också prenumerera separat på. Det kostar bara 50:-/år för sex nummer. Och du kan sälja tidningen och värva nya prenumeranter.

För ytterligare upplysningar: ring till Amnesty 08-67 15 16 eller skicka in kuponen bredvid.

Jag vill stödja Amnestys arbete för frigivning av samvetsfångar och mot dödsstraff och tortyr genom att

- bli medlem
- delta i Månadskampanjen
- prenumerera på Uppdraget
- gå med i en arbetsgrupp
- prenumerera på Amnestybulletinen
- prenumerera på Fack & Förföljelse med Amnestybulletinen
- Jag vill ha ytterligare information om Amnesty

Namn
Adr
Postadr
Tel

Porto
2:10

Amnesty
INTERNATIONAL

Gyllenstiernsg. 18
115 26 STOCKHOLM

Man kommer alltid fram — till slut!

Med Buss Super de Luxe från Kathmandu till Delhi

Det är en dimmig råkall morgon när jag lämnar hotellet och går ner mot centrala Kathmandu. Jag får sällskap av några kvinnor som är på väg till marknaden med grönsaker i flätade korgar på ryggen. Människor sitter och värmer sig vid små eldar på gatan. En hund skäller slött på mig.

I fickan har jag min biljett. Super de Luxe Bus, Kathmandu-Delhi. Restid: 36 timmar. Pris: 350 rupier.

Jag går ner till resebyråns kontor dit bussen ska komma — och där är tomt. Men jag är ute i god tid. Jag dricker te vid ett gaststånd och sitter och huttrar tillsammans med tunt klädda nepaleser med händerna slutna om sina varma glas. Och jag väntar med stigande oro.

En halvtimme går och ingen buss syns till. Kontoret är fortfarande öde. Jag frågar folk kring teståndet om bussarna brukar komma hit. De skakar på huvudena. En taxichaufför vet var busstationen finns och vill ta mig dit. Jag tror han bluffar och väntar kallt ytterligare tio minuter. Sen hoppar jag in i taxin som naturligtvis inte har en tanke på att slå på taxametern. Vi dundrar nerför Freak Street och vidare genom tråniga gränder.

Och vi kommer till bussen, och det är rätt buss, och jag stugar in min ryggsäck i bagageutrymmet och får en plats ganska långt bak.

Bussen är bra, jag får rum med mina långa ben mellan sätena som dessutom går att fälla bakåt. En fönsterruta saknas men jag sitter inte i draget.

Här ska jag nog kunna uthärda 36 timmar. Jag är trött på att resa nu och vill komma till Delhi så enkelt som möjligt, för att flyga hem om en vecka. Jag hoppas komma in i en sorts dvala så att timmarna snabbt rinner iväg. Bara sitta här tills det är över och använda så lite energi som möjligt.

När allt så småningom är instuvat och

bussen rullar iväg är vi redan tre kvart försenade. Och vi rullar bara en liten bit — till en bensinstation.

Sen rullar vi ännu en liten bit — till en däckverkstad. Hjulen ska pumpas och något ska fixas med en ventil. När vi lämnar Kathmandu är vi 1 1/2 timme försenade och jag är otålig. Jag vill inte komma till Delhi mitt i natten och irra omkring ensam med min ryggsäck på jakt efter hotellrum.

Vi slingrar oss ner längs bergen på gro-piga vägar och stannar för te och jag äter mitt medhavda bröd och ost. Solen skiner och landskapet är vackert och jag hoppas min dåliga mage ska hålla sig lugn.

Tehuskvinnan tvättar kläder när hon serverat vårt te och hennes två snoriga ungar säger hallo, goodbye till mig och på en skylt står det att vi är 26 kilometer från Kathmandu.

Bussen vinglar, skakar, skumpar och guppar vidare nerför bergen. Den indiska filmmusiken är givetvis på, med full volym. När vi når låglandet är det hett.

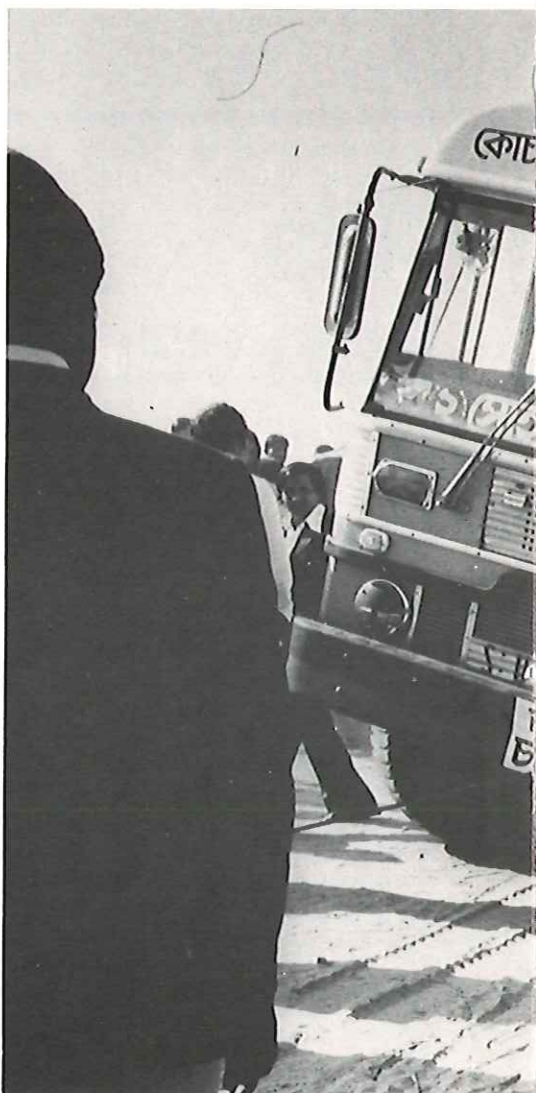
Medpassagerarna börjar bli medmänskliga och vi i bussen en grupp. Framför mig sitter tre fåfänga fransmän med örhängen, halsband, smink, frisyrgel, freestylebandspelare, kameror och prylar. Bakom mig en liten japan som knappt kan engelska. Men han har en ustrålning som säger att han klarar allt. Bredvid mig en rödhårig blek australiensare som har feber.

Ett gäng tibetaner — väderbitna, leende, med stora hattar. De sitter i värsta draget från det trasiga fönstret. Men de klagar inte, de sveper några filter omkring sig.

En munk i brunröd kåpa, bortkommen som ett barn. Har med sig en ung atletisk medhjälpare som tränar Kong Fu på raster. Längre fram i bussen, flera unga nepaleser som skrattar och tramsar och aldrig tappar humöret. Några andra munkar, två indiska par med ett litet barn och så ameri-

kanen — långt vitt hår, pipskägg och slängkappa. Ser ut som en gammal cowboyhjelte.

Klockan åtta når vi gränsen. Enligt min prydliga tidtabell skulle vi varit här klockan

fyra. Jag slänger tidtabellen.

Efter en tids väntan dyker tulltjänstemannen upp. I ficklampors sken kollar de igenom allt bagage på taket, allt bagage inne i bussen och allt bagage i utrymmet där bak. Våra västerländska ryggsäckar är de inte så intresserade av, men tibetanernas grejor letar de igenom minutiöst. Och de har mängder med bagage.

Flera timmar senare rullar vi över gränsen till indiska sidan. Där upprepas samma procedur. Allt bagage går igenom och sen händer... ingenting. Vi bara står och väntar och tiden går.

Slutligen får jag en förklaring av några nepalesiska passagerare. De båda indiska paren har köpt kameror i Nepal som de måste betala tull för. Och de vägrar tydligen. Ingenting kommer att hända om inte vi västerlänningar trycker på, säger nepaleserna. Annars får vi stå här tills i morgon förmiddag.

Så vi bildar en samlad tropp, en liten delegation med pipskägget i spetsen. Han är äldst och ser myndigast ut. Och vi går ut och ryter till olika personer och viftar med armarna i luften och säger att vi har flygplan att passa i Delhi som är mycket viktigare än några ynkliga kameror. Om vi inte kommer iväg nu så ska vi... och så vidare.

Och knuten löses sakta upp med resultat

att de båda indiska paren med sina kameror får lämna bussen. Vi kan äntligen rulla vidare ett antal meter till passkontrollen. Kontoret är på verandan och en tjänsteman ligger och sover på skrivbordet, en annan på en bänk bredvid.

En gasollampa tänds och mannen sitter sömndrucken kvar på skrivbordet i sina nattkläder och gäspar och stämplar våra pass och vi kan äntligen komma vidare mot Delhi.

Fast det är en hake förstas. Bensinen är slut och alla bensinstationer vid gränsen är stängda nu mitt i natten. En ägare ligger och sover på taket till sin station men han vägrar komma ner och jobba. Vi får stanna vid sidan av vägen och sova tills nästa morgon när bensinstationerna öppnar.

Klockan sex vaknar bussen till liv. Vi sätter oss vid ett litet testånd och väntar på att dagens första tekok ska bli klart. Bussen kör iväg och tankas.

Det är fint att se byn vakna upp. En flock grisar kommer förbi och sen ett gäng vattenbufflar och vid järnvägen strax bakom tuffar ett ånglok bort med fullsatta vagnar. Byborna tvättar sig vid en pump och går sedan omkring med sina tandborstspinnar i munnen. Och allt är insvept i det där fantastiska disiga indiska morgonljuset

som gör verkligheten nästan överklig.

Jag sitter och tänker på hur bussturen utvecklats. Det känns som om vi vore ute på den första turen över huvud taget. Något som aldrig gjorts förr och som måste improviseras fram. Men de här bussarna går minst tre gånger i veckan. De borde ha rutiner så att allting flyter. Det är nog så att ingenting flyter här. Kanske är detta en helt normal färd. Lite strul här och lite strul där, men vi kommer fram till slut. Man kommer alltid fram till slut.

Jag ser det i tibetanernas ansikten. De hetsar aldrig upp sig, blir aldrig otåliga. De utstrålar den lugna förvisningen att vi når vårt mål så småningom. En dag mer eller mindre, vad spelar det för roll?

Teet var värt att vänta på. Det är gott, kryddat med kanel. Jag pratar med chauffören, en liten mager man i mycket vida kläder. Jag tog för givet att de var två som byttes av. Men han kör ensam, 40-50 timmar i sträck.

Nu bär det iväg igen i nytankad buss. Vi kör genom ett mystiskt landskap som är mycket vackert. Träden tycks sväva fritt i dimman — och där en bit upp i luften kommer två oxar gående. De drar en tråplog, manövrerad av en senig indier. Den skär ner i osynlig jord.

Drömmen bryts och verkligheten tränger sig brutalt på. Vi stoppas av ett gäng tullare eller poliser, jag får aldrig klart för mig vilket. De har bruna uniformer och bambukäppar i händerna. De genomsöker bussen ännu en gång och lyckas hitta en mängd saker som man egentligen inte får ta med sig in i Indien. Bland annat fingrar de på min kamera och undrar varför den inte är inskriven i passet. Det har ingen sagt förut. Japanen sätter de åt hårdare — han har tre kameror. Det hela börjar bli absurt.

Poliserna samlar ihop en hög saker på ett tomt säte. Därefter blir det förhandlingar utanför bussen med dem som äger prylarna: Betala tull, annars tar vi grejorna! När vi efter några timmar åker därifrån har poliserna tjänat 600 rupier.

Färden går vidare och nu har vi blivit som en stor familj i bussen. Vi ska klara av det här ihop — vi ska ta oss till Delhi vilket motstånd vi än möter. Resan har ändrat karaktär för mig. Från att ha varit en förflyttning från Kathmandu till Delhi som jag måste uthärda, har det blivit en spännande resa där jag i stort sett slutat bekymra mig om tiden.

Chauffören dundrar med allt för hög fart ner i en grop och bussen hoppar till. Japanen som sitter långt bak studsar en halvmeter upp i luften och slår huvudet i taket. Alla bara flinar. Även jag, när jag vänder mig om och får se vilket avstånd det är mellan japanens huvud och taket. De tomma sätena längst bak ramlar sönder.

Vi kör in i Lucknow i solnedgången — en riktig storstad. Här är inte samma passivitet som i byarna utan liv och rörelse. Utan-

för stan stannar vi för middag. Jag äter en omelett och det sista av mitt bröd som nu smakar mögel. Sen lägger jag mig på en repsäng och lyssnar på pipskägget från USA. Han berättar om sitt liv för nepaleserna. Han är 57 år, bor i ett litet hus på västkusten. Han har varit i Nepal och fotvandrat och hållit på att ramla nerför ett berg. Han har sparat i fem år för att komma hit.

— Är du inte rik då?

— Nej, alla amerikaner är inte rika, lika lite som alla indier är fattiga.

Pipskägget tar upp ett foto på sin 25-åriga flickvän och alla flockas kring bilden som väcker stor förundran. Och pipskägget myser.

Bussen maler på i natten, kilometer efter kilometer. Vi ska vara framme först i morgon bitti sägs det. Men det gör mig inget. Bättre än att komma mitt i natten.

Tupparna gal, men det är fortfarande mörkt. När vi stannar för te orkar jag inte gå ut. Vi stannade för inte så länge sedan för att chauffören skulle få sova någon timme och då var jag ute och sträckte på mig. Hela kroppen värker nu, speciellt ändan och nacken. Jag har sovit en del, men när man vaknar i någon märklig ställning är man ännu stelare. Jag börjar bli apatisk.

Byar med hus av torkad lera. Runda

hörn, mjuka linjer. Kakor av koskit ligger på tork. Vatten överallt, dammar, floder. Nakna barn badar med sina vattenbufflar.

När jag äntligen trodde vi började närma oss får jag se en vägsten med texten Delhi 205 km. Ytterligare 4-5 timmar. Fast kroppen har domnat bort igen, jag kan sitta länge till. Vi kör dessutom en stor omväg för att undvika en skum polis-tull kontroll som en annan buss varnat oss för.

Till slut händer det — vi når Delhi kloc-

kan två på eftermiddagen, efter 54 timmars bussresa. Som en sista prövning hamnar vi mitt i ett oerhört trafikkaos i Old Delhi där allting står still i intensiv hetta och avgasrök. Även detta tar slut och vi släpps av på darriga ben med värkande ryggar och chauffören ursäktar att vi blev lite sena. Men ingen är sur, vi är ju framme vid vårt mål.

Man kommer alltid fram — till slut.

Peter Carlsson □

RES TILL ASIEN

*Vad är en natt på Sheraton jämfört med en natt i en indisk by?
Vi reser i mindre grupper med lokala reseledare, åker med allmänna kommunikationer och bor enkelt för att på så vis lära känna landet och människorna.*

Rajasthan "Konungarnas land", besök i viltreservat, muromgärdade exotiska städer, Tharöknen och Jatfolket m m.

Nov, dec. Pris: ca 11.800:—

Nepal vandring i små grupper med tolk i Himalaya, Chitwan National Park. Höst

och vår. Pris: ca 9.875:—

Indonesien Java, Bali. På Borneo vandring i djungel och resa med flodbåt. Höst, vår och sommar. Pris: ca 13.675:—

Resor även till Kina, Tibet, Tropisk regnskog och Natur i Sydasiens m m.

BESTÄLL PROGRAMMET!

LÄS och RES

Box 208, 133 02 Saltsjöbaden, tel 08-717 54 40

Försök med koleravaccin upprör Bangladeshflyktingar

Häftig kritik riktas nu mot ett prov av ett nytt vaccin mot kolera i Bangladesh. Vaccinet som framställts av den svenske läkaren Jan Holmgren vid mikrobiologiska institutionen i Göteborg, har med stöd från bl a världshälsoorganisationen WHO testats på 84 000 kvinnor och barn i Bangladesh.

Bangladeshiska flyktingar i Sverige står för kritiken, som bl a går ut på att försöken utförts okontrollerat, även på t ex gravida kvinnor. En 14-årig flicka sägs också ha dött i samband med vaccinationen. Kritiken går vidare ut på att man misstänker att det svenska försvaret är inblandat. Försvarets forskningsanstalt (FOA) sägs ha varit med om att bekosta vaccinationsforskningen.

— Vi måste få svenskarna att reagera mot myndigheternas kallsinne inför våra protester, förklarade Kaz Qvader och dr Biswas, två exilbangladeshier vid en presskonferens i Uppsala nyligen.

Därför avvisas flyktingar?

Flyktingarna anser att det finns ett samband mellan det faktum att Sverige sänder tillbaka asylsökande bangladeshier, och

försvarets forskningsanstalts inblandning i vaccinxperimenten.

— Sverige vågar inte protestera mot de politiska övergreppen i Bangladesh för då skulle regimen inte tillåta koleravaccinforskningen, hävdade dr Biswas.

Försöken med det nya vaccinet har bedrivits genom det internationella diarréforskningscentret (ICDDR,B) i Dhaka. Sedan 1979 har den svenska styrelsen för utlandsforskning, SAREC, lämnat bidrag till centret.

Effektivt vaccin

Resultatet av det nya vaccinet har varit mycket positivt. Det sägs ge en skyddseffekt på 85 procent. Samhällsvetaren Farida Akhter från organisationen UBINIG som 1985 deltog i en utvärdering av experimenten kom dock med skarp kritik mot det sätt som testet genomförts på — och det är hennes kritik som nu förs vidare av flyktingar i Sverige.

Farida Akhter påstår dessutom med stöd av en brittisk forskare, P C Turnbull, att vaccinet framställts för att användas i biologisk krigföring — att de bangladeshiska kvinnorna och barnen alltså utnyttjats som försöksdjur i militär forskning. Forskning, som enligt Akhter och flyktingarna i Sverige medvetet exporterats till den sydafrikanska regimen.

Makaber anklagelse

— En makaber anklagelse, säger profes-

sor Jan Holmgren, mannen bakom vaccinet.

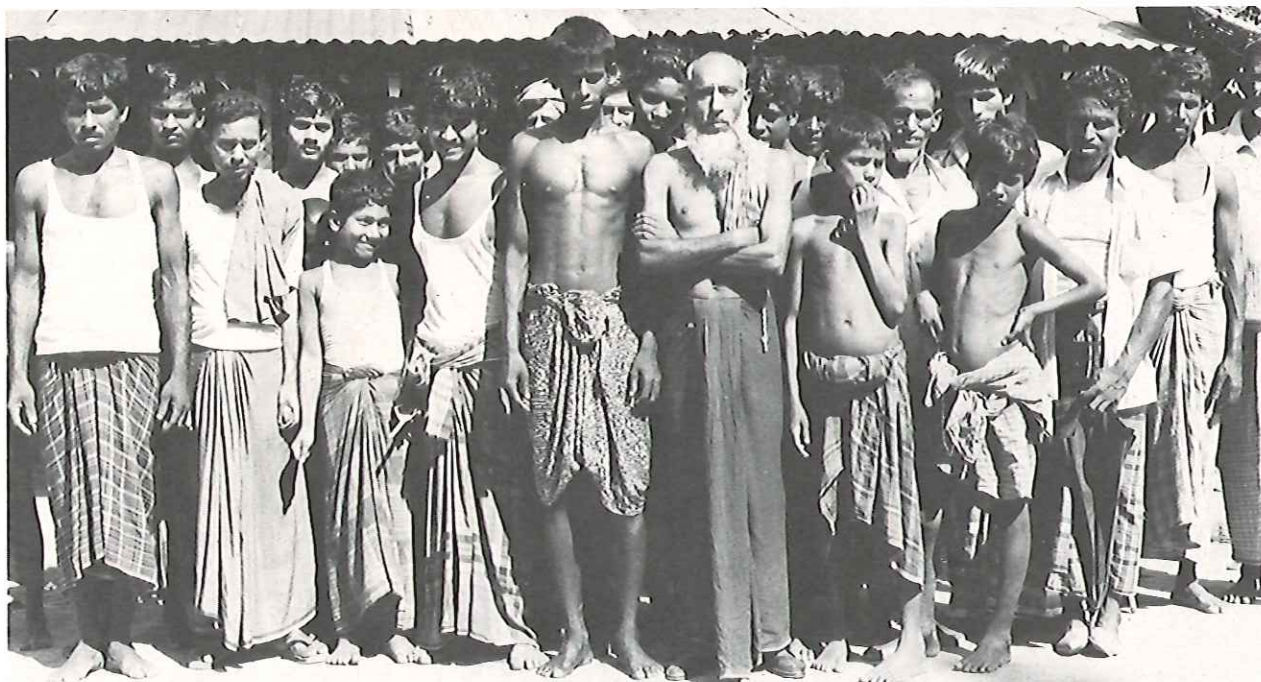
— Skulle jag eller Sveriges regering sälja vaccin mot kolera till den vita regimen i Sydafrika för att de ska kunna vaccinera de sina och sprida smittan bland sina fiender? "Beviset" för att det skulle förhålla sig så är att jag tagit emot bidrag till min forskning från försvarets forskningsanstalt vid framställandet av detta vaccin. Men det är helt felaktigt. Dessutom har jag inte patent på vaccinet och får således inte betalt för det!

Också på SAREC avfärdas kritiken. I en intervju för SIDA-Rapport förklarar **Helena Ohlin**:

— Vi inom SAREC tror att kritiken i första hand är en kritik mot det egna landets regimen. Genom att kritisera en internationell organisation, såsom ICDDR,B, stödd av den egna regeringen, skapas en opinion i landet. Sedan är det underligt att Sveriges stöd kritiserar, vi står bara för en procent av biståndet till centret. Dessutom är detta PR för UBINIG, de har möjlighet att profilera sig.

Smolk i bägaren

— Jag vet hur svårt det är att övertyga läkemedelsindustrin om att lägga ned kraft på en produkt där det inte finns en kommersiell marknad, avslutar Jan Holmgren. Koleravaccinet är till för de fattiga i tredje världen. Det känns därför som smolk i glädjebägaren att råka ut för makabra och omotiverade anklagelser.

Bangladeshiska kvinnor och barn används som försökskaniner i vaccinforskning. Det hävdar kritikerna. De här byborna från nordvästra Bangladesh ser ut att instämma i kritiken. Foto: Lars Eklund

Torkan och krigshotet

Tharöknenns förbannelse

— Vi vill försvara den här jorden, men helst av allt vill vi odla den. För invånarna i den indiska byn Pithalan har de senaste åren inneburit allt svårare vedermödor. Regnen som uteblivit i flera år har gjort deras bördiga jord obrukbar. Och nu senast har den ökade krigsrustningen på ömse sidor om den indisk-pakistanska gränsen ytterligare spött på oron för framtiden, berättar här Anette Nyqvist.

— Vårt största problem för dagen är torkan, men vår allra största rädsla är att det ska bli ett nytt krig med Pakistan, säger Padam Singh här med sonson Baghwan2 är

Längst västerut i den indiska delstaten Rajasthan sträcker sig Tharöknen över gränsen till Pakistan. I detta stora, glest befolkade område lever "jordens söner". De är medlemmar av rajput-kastet och enligt traditionen krigare. På språket rajastani betyder "raj" jord och "put" betyder son.

— Vi är stolta över att vara rajput, säger Padam Singh, en av de äldre männen i byn Pithalan ett par mil öster om den Pakistanska gränsen.

— Vi vill bruka vår jord som bönder och försvara den som krigare, som vi alltid har gjort, säger han.

Padam Singh föddes i Pithalan för snart 70 år sedan. Han hade turen att vara det enda barnet och dessutom man. Hans föräldrar kunde betala för en bra utbildning åt honom och Padam är den ende i området som har lärt sig engelska och lyckats lämna byn för ett arbetsliv utanför öknen. För fem år sedan pensionerades Padam Singh från sin tjänst som polisinspektör i delstatens huvudstad Jaipur. Nu är han åter i Pithalan för att, som han säger, få dö där han en gång föddes.

Uteblivna regn

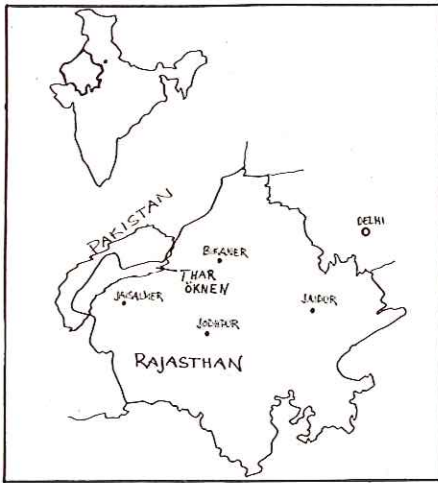
I de 70 stenhusen i Pithalan bor drygt 300 människor. Alla tillhör rajput-kastet och de livnär sig på jordbruk och kameluppfödning. Men det är inte lätt att vara jordbrukare i Tharöknen idag. De senaste åren har regnet, som får öknen att blomma mellan mars och juli, uteblivit helt. Den annars så bördiga jorden torkar ut och blir obrukbar. Befolkningen i Tharöknen får svårt att klara de heta sommarmånaderna när brunnarna torkar igen och djuren dör. Hela byar lämnas öde när vintern kommer med nattfrost och hård blåst.

När torkan blev för svår i början av 80-talet började befolkningen i Tharöknen lämna sina hem för att söka arbete i de större städerna. Men för en utbildad jordbrukare med stor familj är det inte lätt att hitta jobb i de redan överbefolkade städerna.

Officiella planer

Politikerna i delstaten fattade beslut om att konstbevattna de områden av öknen som fortfarande var odlingsbara. På så sätt kunde jordbrukarna stanna i sina hem och odla sin mark.

— När man läser de officiella planerna för det här området så ser framtiden mycket lovande ut. Fler byar ska få elektricitet, det ska bli lättare för jordbrukare att få statliga lån och vattenkanalen från Bikaner ska rädda oss från torkan. Men det funge-

rar inte i praktiken, suckar Padam Singh.

Vattenkanalen från Bikaner började byggas 1981. Meningen är att vattnet ska ledas i en stor cirkel ut till de befolkade delarna av öknens. Det är ett bygge som beräknas bli flera hundra mil långt.

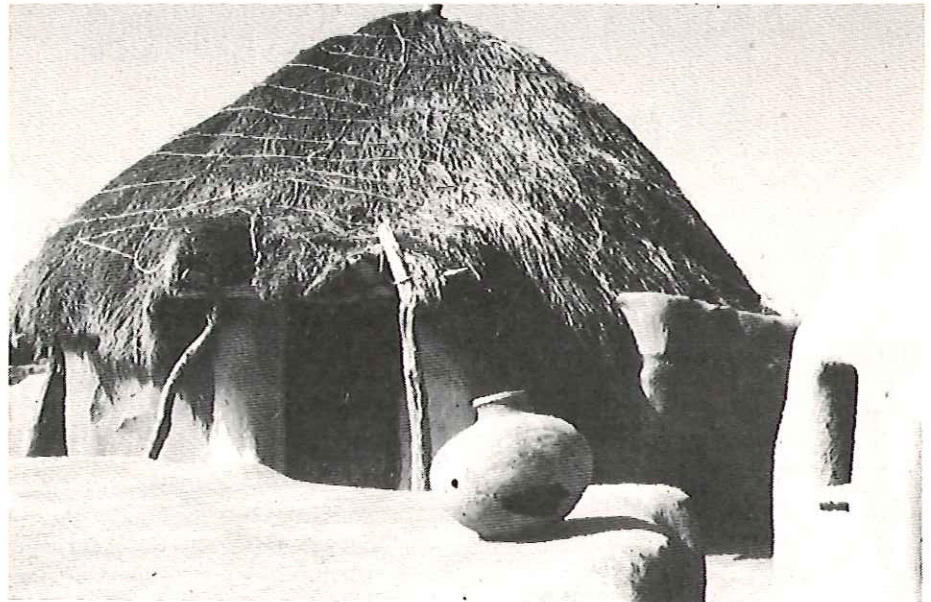
— På fem år har de byggt 250 kilometer. Just nu ligger arbetet nere eftersom det inte finns mer pengar. Med den takten når kanalen hit till Pithalan om 20 år, säger Padam Singh uppgivet.

— Utan vatten, ingen skörd. Utan skörd, ingen boskap. Vårt största problem för dagen är torkan, men vår allra största rädsla är att det ska bli ett nytt krig, säger Padam Singh och tittar västerut mot Pakistan.

De vuxna invånarna i Pithalan minns kriget mellan Indien och Pakistan 1971. Två av grannbyarna ockuperades och flera civila i området skadades.

Krigshot

Padam Singh läser dagligen flera dagstidningar på både engelska och hindi. Den senaste tiden har det rapporterats flitigt om mobiliseringen längs gränsen mellan Indien och Pakistan. Inte långt ifrån Pithalan lig-

Byn Pithalan i Tharöknen några mil från gränsen till Pakistan. Här bor cirka 300 människor som alla livnär sig på jordbruk eller kameluppfödning.

ger en stor militär flygbas och de enda asfalterade vägarna i öknens är militärens transportvägar från städerna till gränsen. Från andra sidan gränsen rapporteras om det senaste stridsplanet och annan militärutrustning som Pakistan får ta emot av USA.

På kvällarna samlas Pithalans äldre män för att diskutera de senaste nyheterna.

— Vi vet inte riktigt vad vi ska tro. När vi läser om all militärhjälp som Pakistan får av USA frågar vi oss vad Indien har att sätta emot sådana dyrbara resurser. Det är klart att vi blir oroliga för framtiden, säger Padam Singh och tar upp en näve torr jord från marken.

— Vi vill försvara den här jorden, men helst av allt vill vi odla den, säger han och silar jorden mellan fingrarna.

Anette Nyqvist □

Invånarna i Tharöknen får svårt att klara de heta sommarmånaderna när brunnarna torkar igen och djuren dör.

INDIEN och/eller NEPAL
4 v. 9300:—

FYRA RESOR TILL INDIEN
OCH/ELLER NEPAL

*NORDINDISKA KULTURSTÄDER
OCH NEPAL

*NORDINDISKA KULTURSTÄDER
OCH DELSTAT RAJASTHAN/
EXPEDITION KAMELSAFARI

*KASHMIR - LADAKH (LILLA
TIBET) - TREKKING I
HIMALAYAS

*SYDINDISKA KULTURSTÄDER
OCH BADSEMESTER PÅ KOVALAM
BEACH

INDIA TOURS

Indienspecialisten: resor, inkvartering etc.
Även lågprisbiljetter till hela världen.

Sveavägen 33, 4 tr, 111 34 Stockholm, SWEDEN
Tel. 08-20 21 39. Telex 12625 Condor S

Stölder drabbade Moder Teresa

Tusentals dollars skickade av privatpersoner till Moder Teresa i Calcutta har aldrig nått adressaten. Checkarna har smugglats vidare till ett indiskägt bolag i Singapore och försetts med förfalskad namnteckning. Det är tänkbart att även pengar från Sverige har försvunnit på det sättet.

Stölderna har dock inte drabbat dem som skänkt pengarna via organisationen Moder Teresas Medarbetare i Sverige — och det är troligen det stora flertalet givare.

Den första misstanken om att allt inte stod rätt till väcktes 1983, när en amerikansk givare skrev ett brev till Moder Teresa och ville ha bekräftelse på att hans check kommit fram. Moder Teresa kunde inte hitta några noteringar om detta och anmälde saken till polisen.

En miljon

Det har tagit tid, men nu har calcuttapolisen kommit en liga på spåren. Flera personer har arresterats och deras bostäder genomsökts. Hitintills har checkar till ett värde av ca en miljon svenska kronor kommit tillräta.

— Detta är fruktansvärt, säger Moder Teresa i tidskriften *India Today*. Många av sändare är små barn. De har sparat för att föda hungriga barn och sänt dem kärleksfulla omtankar.

Via Singapore

Det visade sig att en postsorterare på

Calcuttas flygplats Dum Dum mixtrade med posten till moder Teresa och skickade checkerna vidare till två affärsmän i staden. Dessa sände dem med kurirer från Bangladesh vidare till det indiskägda företaget i Singapore. Förhören med kurirerna har också avslöjat att ett företag i Hongkong ägt av en pakistansk affärsman är inblandat.

Varje år skänker svenskarna via Moder Teresas Medarbetare i Sverige 600 000—800 000 kronor. Det är allt från barn som skickar några kronor till människor som valt att varje månad skänka ett visst belopp. Det förekommer också att större belopp testamenteras. Dagny Arbman i Lund som är organisationens nordiska samordnare säger till HD:

— Vi skickar inte några pengar till Calcutta. Dels har vi fruktat att sådana här saker skulle kunna hända. Dessutom är ju Moder Teresas hjälpverksamhet världsspännande. Pengar som först går till Indien kan inte skickas ut därifrån.

Spontana gåvor

— Pengarna skickas till systrarna i Rom. En del av dem går vidare till Indien, om givarna öronmärkt dem för något ändamål där. Men alltså inte via postgång i Calcutta utan genom överföring i bank.

Moder Teresas Medarbetare får dock inte bedriva någon regelrätt insamling eller kampanj. Gåvorna skall vara spontana.

— Moder Teresa har gång på gång betonat att hon bara kan acceptera gåvor som ges av kärlek. Hon har avböjt statliga medel med motiveringen att det rör sig om skattepengar, och sådana har ju inte givits av kärlek, säger Dagny Arbman.

Göran Frankel

Moder Teresa får ekonomiskt stöd från alla håll i världen för sin verksamhet bland sjuka och fattiga. Här ses hon vid ett besök hos offer för gaskatastrofen i Bhopal 1984.

Barnarbete i Indien

är som alla vet mycket vanligt i Indien. Inte bara i jordbruket där arbetsuppgifterna ofta är avpassade efter åldern som t ex tillsyn av boskap, utan också i industrin under förhållanden som påminner om industrialismens barndom i Europa. Barn, ofta inte äldre än en 7-8 år, används i mängder av arbetsintensiva industrier som t ex tändstickstillverkning, glasfabriker, kemiska fabriker etc. Förhållandena för barnen är vidriga med långa oreglerade arbetstider, med hårda och farliga arbetsuppgifter, och med en svältlön som betaltning.

Nyligen har en lag om barnarbete passerat genom Rajya Sabha, den ena av de båda kamrarna i Unionsparlamentet i New Delhi. För alla som värnar om barns rättigheter i samhället är dock denna lag en stor besvikelse. Visserligen ska barnen nu få lunch på jobbet. Visserligen blir det lättare att åtala arbetsgivare som misshandlar sin barnarbetskraft. Men lagen talar varken om minimiålder eller förbjuder barnarbete i en mängd farliga industrier. Det försvar som lagens förespråkare använt mot att förbjuda barnarbete, är att barn behöver arbeta för att bidra till familjens försörjning. Men sanningen bakom industrins användning av barnarbetskraft är den att barnen gör det möjligt att betala lägre lön för samma arbete som annars vuxna skulle ha utfört. Ofta är också arbetena så farliga för hälsan att barnen är utslitna innan de nått vuxen ålder. Och till skillnad från vuxna så protesterar sällan barn mot vuxnas misshandel — de bildar inte fackföreningar eller röstar på politiska partier. De lider i tysthet.

Det verkar mest som om lagen tillkommit för att göra det möjligt för framförallt köpmanskapitalet att exploatera barn under lagliga former. I deras arbetsintensiva verkstäder arbetar barn med att väva, rulla cigaretter och göra tändstickor för hand. Enda sättet att konkurrera med modern tekniskt avancerad industri är att suga ut livet ur barn och annan underbetald arbetskraft.

Knapptelefoner till Indien

LM Ericsson ska nu sälja Diavox-telefoner i olika varianter till indierna. Apparaterna ska tillverkas på licens i Bangalore med planerad början i årskiftet 86/87. Männe indierna också kan upptäcka den glädje en ny färgad telefon kan bereda tillvaron.

Adoptioner igen: Snålblåst kring NIA

SYDASIENS redaktion har nåtts av otaliga telefonsamtal från blivande adoptivföräldrar sen vi publicerade vårt temanummer om adoptioner för snart tre år sedan (nr 3/84). De allra flesta har varit förbittrade över den negativa attityd de mötts av när de velat genomföra en sk privat adoption, dvs en som inte förmedlats av adoptionsorganisationerna.

Ofta är det folk i socialnämnder och på socialkontor som tvekat. Men mest är det den statliga adoptionsmyndigheten NIA (Nämnden för Internationella Adoptioner) som enligt många varit mycket otrevlig och avvisande.

Byråkratisk fälla

Enligt nya bestämmelser från januari 1985 så ska fosterhemsutredarna ute i kommunerna inhämta besked från NIA vid privata adoptioner (dvs sådana adoptioner där NIA:s besked inte är "uppenbart obehövt" som vid organisationsförmedlade adoptioner). NIA vill då helst ha skriftligt intyg från barnhemmet att den blivande adoptanten är godtagen där. Men barnhem skriver inte såna brev om inte föräldrarna redan är godkända i Sverige, och därmed är de blivande adoptivföräldrarna inte längre några blivande adoptivföräldrar utan två personer fångade i en byråkratisk fälla.

Men i SYDASIEN nr 1/86 anslog NIA-chefen Ulla Fredriksson en honungslinje och hon sa att NIA inte alls är emot privata adoptioner och att bretvånget måste behandlas flexibelt så länge man kan försäkra sig om att kontaktvägarna för att få adoptivbarn är korrekta.

Nekats adoptera

Ändå har de förbittrade samtalen till redaktionen fortsatt. Och flera adoptanter har nekats adoptera bara för att en adoptionsorganisation haft samma kontakt för sina adoptioner.

Så SYDASIEN ringde än en gång upp Ulla Fredriksson och frågade om det verkliga är NIA:s uppgift att skydda de dyra adoptionsorganisationerna mot "illojal konkurrens" från privatadoptanter.

— Ja vi har väl tyckt att vi velat skydda de organisationer som lagt ner tid och pengar på att arbeta upp sina kontakter, säger Fredriksson. Men Riksdagen sa ifrån att det inte skulle hindra privata adoptioner, så vi vill nu bara vara noggranna med att ta reda på att ett sånt barnhem verkligen vill genomföra en adoption vid sidan av

De höga adoptionskostnaderna fortsätter att vara ett stort problem för blivande adoptivföräldrar. Och de föräldrar som därför väljer att själva ta ansvaret för sina adoptioner får finna sig i att bli hunsade och misstrodda av myndigheterna i Sverige. Trots att de kontrolleras på samma sätt som de som väljer att anlita en adoptionsorganisation. Och trots att de som gör det själva kan komma ner i halva kostnaden jämfört med organisationsadoptionerna.

Och då är ju ett brev därifrån det bästa. Men i andra fall ska det gå utan såna brev, bara vi kan förvissa oss om att kontakten är bra.

NIA ej emot!

Ulla Fredriksson säger också att hon är rätt citerad i SYDASIEN 1/86 där hon säger att NIA gärna hjälper privatadopterande med råd, blanketter och hänvisningar till barnhem. Men vi sköter ju inte själva förmedlingen, fyller hon i. Liksom att NIA inte alls är emot sk privata adoptioner.

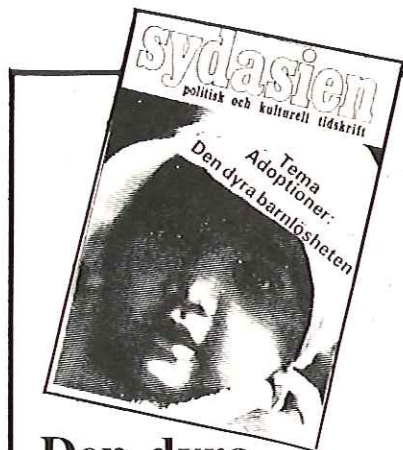
Den 3 april uppvaktades socialminister Bengt Lindqvist av en grupp adoptivföräldrar. Skälet var att NIA underkänt ett barnhem i Sri Lanka som i årtal förmedlat

adoptioner till Sverige. Barnhemmet är godkänt av lankesiska myndigheter, men det har alltså inte funnit nåd hos NIA.

Socialdepartementets Kajsa Hallberg håller fö på med sin enmansutredning om adoptionskostnaderna. Den kommer troligen att bli klar i maj och där kommer att finnas förslag om stöd till blivande adoptivföräldrar.

Tills dess kvarstår det besvärande faktum att det kostar uppemot dubbelt så mycket (40—50.000:—) att adoptera via en av NIA godkänd adoptionsorganisation jämfört med att genomföra en privat adoption. Trots att kontrollen och pappersexercisen är precis densamma.

Thomas Bibin

Den dyra barnlösheten

var temat för den 19-sidiga specialavdelningen om adoptioner vi publicerade i SYDASIEN nr 3/84. Vi granskade inte bara de ökande adoptionskostnaderna utan också det tilltagande krånglet kring adoptionerna. Och vi försökte också visa att en organisationsförmedlad adoption inte nödvändigtvis är god och att en sk privat adoption inte behöver vara något skumt.

Reaktionen på vårt adoptionsnummer blev stark. Adoptioner berör många Sydasien-intresserade eftersom den största enskilda gruppen barn numera kommer därifrån. Numret såldes och diskuterades, också bland många som tidigare inte läst vår tidskrift.

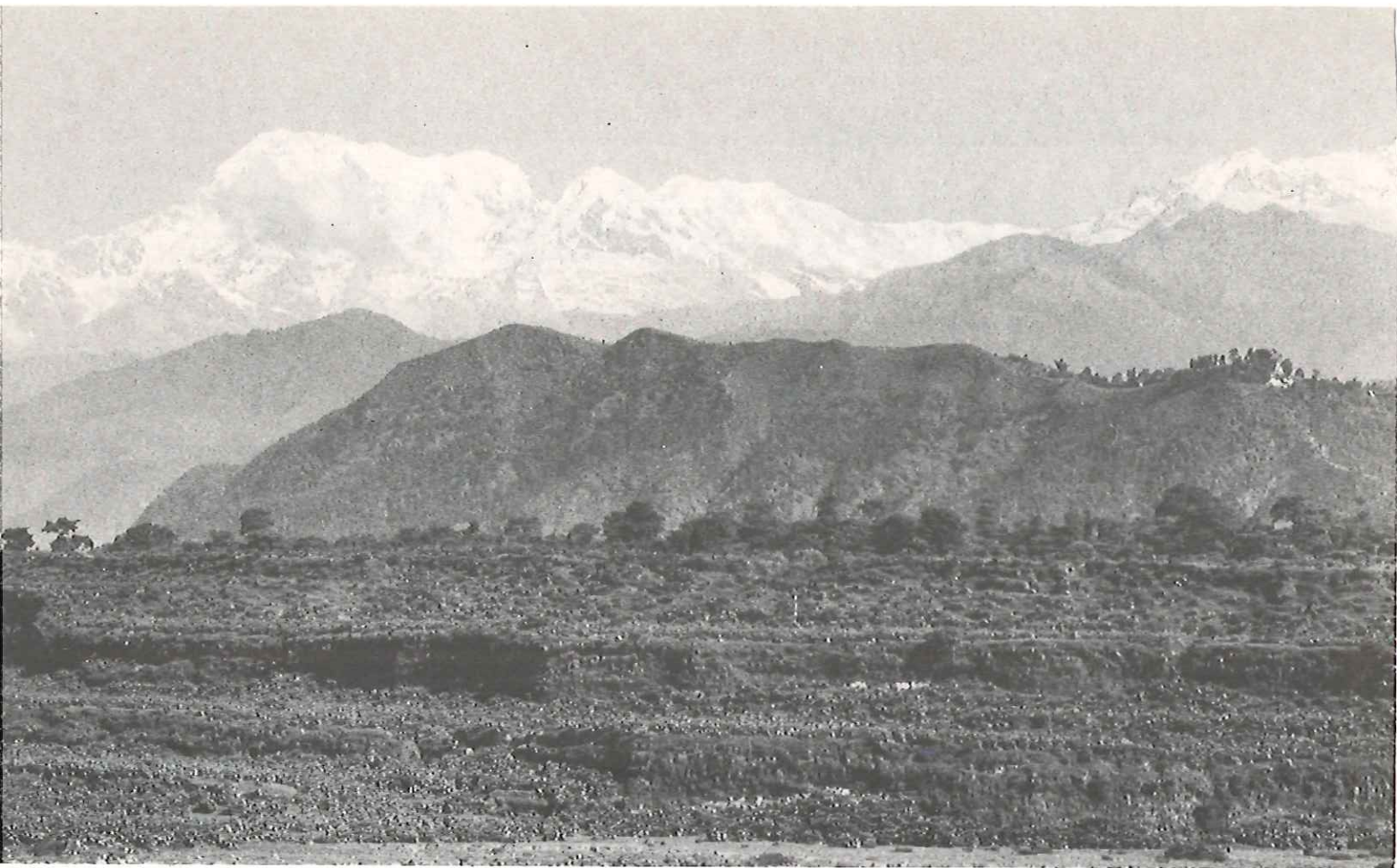
Adoptionsnumret

kan fortfarande vara värt att beställa för den som missat det. Det innehåller inte bara debattning, utan också praktiska upplysningar, råd om litteratur osv. Sätt in 20:— på pg 79 54 96—9, skriv "adoptionsnumret" och vi skickar det.

Obesvarade frågor

finns det naturligtvis ändå kvar. En del har vi tagit upp i andra nummer av SYDASIEN (2/81, 3/84, 4/84, 2/85 och nu 1/86). Alla dessa skickar vi till er om ni sätter in 50:— på vårt pg 79 54 96 - 9. Skriv "adoptionspaket" på talongen.

Har ni synpunkter eller erfarenheter är ni också välkomna med dessa brev eller inlägg till redaktionen.

*I norden tronar upphöjd, sträng och grann
kejsarn bland bergens kungar, gudars like,
med evig snö på höjden av sitt rike,
Himalaya i enslig prakt.*

*Och sina jättearmar doppar han
djupt ner i västerns och i österns hav.
Vitt sträcker han sig, famnande med makt
— är det vår jord han vill ta mått utav?*

*Allt blir hos honom härlighet och adel:
snön stävjar varje intrång, och likvisst
tystnar inför den människornas tadel,
ty dygderna besegra varje brist,
som skuggan över månen icke kränker
dess pannas skönhet — intet har den mist
i prakt, när strålände dess rundel blänker.*

*På sina toppar har han färggrann sten,
med denna smyckar han sig till mänskensdansen
och älskogslek den grannlåtslystna fen.
Ögat förtjusar av den röda glansen,
när han på ljusan dag sin alpglöd väcker,
och detta späda rosensken*

med rodnad molnets ljusa kind betäcker.

*Långt nedanför sitt huvud ser han molnen gå,
av skuggan dalens gröna slänter svalkas.
Solmätta genier uppsöka så
dess baldakin — där vila de och skalkas.
Men hör! Nu rullar åskan, följd av regn
som störtar ner i hårda, kalla droppar.
Då lämna genierna sitt svala hägn,
försonade med solbegjutna toppar.*

*I pärlstrött spår går jägarn över bergets branter
mot lejonklyftan, ty en skara elefanter
ha dessa vilddjur rivit för att få
den skatt som huvudena gömde på.*

*Nyfallen snö har spolat bort det blod
som kunde visat väg till lejonens klenod,
men några pärlor föllo röda
ur klorna, och i drivorna de glöda.*

*Natten har flytt till grottans dolda bo,
liksom en dagsskygg ugglar ruvar där den,
men de som lita på hans makt och tro*

Himalaya

Översättning: Britt G. Hallqvist

- Strof 5 Elefanterna tros (i likhet med vildsvinen, ormarna och fiskarna) gömma pärlor i sitt huvud.
7 De sju vise (Rishis) har blivit uppsatta på himmelen.
8 Tschamar: jakens svans, en härskar-symbol.
11 Läkande örter: vid sin nedgång lägger solen sin glans i elden och plantorna.

KALIDASA

Foto: Sören Sommelius

Tidigare publicerad i "Världens bästa lyrik", (Natur och Kultur, 1961)

KĀLIDĀSA (ind., 400-talet, lyrisk epiker och dramatiker, allmänt erkänd som sanskritlitteraturens störste. Hans skådespel, av vilka *Sakuntala* torde vara det i Europa mest bekanta, förmodas vara skrivna till vårfesterna vid hovet i den gamla huvudstaden Ujjain i Centralindien.

KRIGSGUDAR EXPORTERAS

SYDASIEN:s motorreporter besökte under våren Malmö motor-
mässa. Bland vimlet av tekniska nyheter stötte han på **MA-
HINDRA** — "den oslagbara, den urstarka" enligt den svenske
generalagenten med säte i Klagstorp. Mahindra är en indisk-tillverkad
fyrhjulsdreven jeep som lånat sitt namn av den store krigsguden Ind-
ra (se omslaget nr 2/86). Indisk-tillverkad till 50 % vill säga. Motorn
är licenstillverkad dieselpeugeot, fälgarna från Korea, däcken från
USA, lamporna från Västtyskland och säkerhetsbältena från Klip-
pan. Allt sätts samman i Bombay med omnejd. Iran har de senaste
två åren redan köpt 22 000 ex och USA beställt 20 000 ex. Färgvi-
deon på mässan visar en jeep som klättrar i berg (nästan) och bro-
schyren talar om en toppfart på 120 km/tim. Det grekisk-tillverkade
kapellet på Mahindra verkar dock lite tunt för svenska arktiska för-
hållanden. Priset? Endast 81 000:— fast då ingår inte moms. Men
beställ din Mahindra snabbt, endast 35 000 ex tillverkas per år, en-
ligt agenten från Klagstorp. Vår idealistiske motorreporter undrar
stilla när han lämnar mässan: Vad skulle Mahatman sagt om
Mahindras till Iran?

Vettiga resor till Sydasien

Alternativen ökar nu för dem som inte själva vågar ge sig iväg på en semesterresa till Sydasien, men som samtidigt inte vill slänga upp flera tiotusenlappar för en organiserad resa som uteslutande handlar om flygresor och lyxhotell.

I flera års tid har Christian Jutviks lilla resebyrå **Läs och Res** erbjudit meningsfulla resor bl a till Sydasien, med tågresor, fotvandringar och övernattningar på enklare hotell vilket gett resenärerna en helt annan känsla för människor och kultur än vad de exklusivare resorna någonsin kan ge.

Nu har ännu en resebyrå med samma filosofi dykt upp. Det är **India Tours** i Stockholm, som specialiserat sig på resor till Indien och Nepal. Bakom India Tours står Manmohan Kumar som efter 17 år i Sverige vill förmedla en riktigare bild av det kontrastrika och förvirrande land som Indien är. Liksom Läs och Res satsar India Tours på välplanerade resor med tåg och buss, och enklare inkvarteringar. Och före avresan från Sverige får deltagarna genomgå en kurs i indisk kultur och samhällsliv samt lite språkstudier i hindi.

SYDASIEN ser det som positivt att fler människor lär känna länderna i södra Asien på ett konstlat sätt, och vi samarbetar därför med såväl Läs och Res som India Tours. Alla resenärer till "vårt" område får av detta skäl ett års prenumeration på SYDASIEN inbakad i sina resor.

*går trygga för det ljus som blottar världen.
Den som kan lyfta huvudet som han
blir räknad såsom hans — var fattig man
som ber hans storhet om beskydd på färden.
Näckrosor plocka vid hans fjällsjöstränder
de vise sju, som Karlavagnen bär.
Mot höjden solen sina strålar sänder,
när hon vill väcka upp en blomma där
och få henne att öppnas som de andra
— djupt under gamlingarnas himmelssfär
går nämligen den eldväg hon får vandra.
Se, buffelkorna svänga månskensvita svansar!
Svepande fläktorna de gå i skock,
än här, än där det ljusa glittret dansar.
Och denna Tschamar-bärrarinneflock
betygar, att Himalaya är furste
bland alla berg, bekänd i sanning som den störste.*

*Björknävern bringar oss ett sällsamt bud.
Skönt glimmar där den röda kritan fram
i sirlig skrift, som stänktes varje stam
med blod från unga elefanter hud.
Den gåtan tyder bergets fe åt dig:
det händer sig, att älvorna bli kära.
Åt björkens näver anförtro de sig,
och ömma brev få vita stammar bära.*

*Han låter luft ur djupa klyftor stiga,
från grottans mun hans anda tränger så
till slanka rör, och vassen blir en giga,
blir en förtrollad flöjt att spela på.
Himalaya vill leda andars tropp,
åt paner och satyrer vill han ge
grundtonen för var sång de stämma opp,
och flöjtens djupa klanger följa de.*

*Läkande örter synas glimma där
om natten in i dvärgars dunkla bo:
det ljuset, lysande i mild mystär,
vid deras kärleksfester lampan är,
som utan olja strålar stilla ro.*

Mer brittiska än briterna

Anglo-indier en kluven elit i dagens Indien

Ett av de få bestående minnena av den brittiska kolonialtiden i Indien utgörs av de så kallade anglo-indierna. Som ättlingar till kolonisatörer som valde att gifta sig med indiska kvinnor kom man tidigt att bli en särskild grupp, utnyttjad av kolonialmakten som bl a administratörer och järnvägsbyggare.

Med brittiska värderingar och kristen religion i bagaget uppfattades anglo-indierna ofta av andra indier som "främmande", och när Indien 1947 blev självständigt var det därför för många en traumatisk upplevelse.

Många anglo-indier valde att emigrera, dock inte så ofta till England där de behandlades som andra klassens medborgare pga sin mörkare hudfärg — trots att deras levnadssätt inte sällan var mera brittiskt än briternas eget. I stället för tusentals anglo-indier till framför allt Australien och Kanada där deras anglo-indiska identitet snart kom att suddas ut.

Men fortfarande lever tusentals anglo-indier kvar i Indien, speciellt i de bägge metropolerna Bombay och Calcutta. Ett människoöde skildrades fint i Aparna Sens film "36, Chowringhee Lane" från 1982 — en film som tyvärr ännu inte visats i Sverige.

Självt träffade jag för några år sedan i delstaten Sikkim uppe i Himalaya en anglo-indisk mariningenjör från Calcutta som just återvänt från en fotvandring upp mot Kanchenjunga, Indiens högsta berg. På sin pappas sida var han släkt med fursten av Jodhpur, en av de rikaste maharajastaterna före 1947.

Min nye väns pappa var armégeneral och bodde i Delhi. Honom träffade jag aldrig, men däremot uppsökte jag hans morbror som bodde i Bombay.

Mr E G Myall hette denne, och var en framträdande gestalt inom den anglo-indiska gruppen i Bombay. Han var rektor för stadens förnämsta internatskola för anglo-indiska barn, S:t Peter's School, och ledande inom anglo-indiernas välfärdsorganisation som ägnar sig åt att hjälpa de få anglo-indier som har det mindre väl ställt, och betala skolavgifter för mindre bemedlade barn.

Jag bodde någon vecka hos familjen Myall på internatskolan i Mazagaon och kände mig som hemma. Ty ingenstans i Indien upplever man en mera total identifi-

Kluven identitet. Sång av indiska nationalsången vid morgonbönen. Th rektor E G Myall, S:t Peter's School, Bombay.

kation med det västerländska levnadssätt som är ens eget än när man bor hemma hos anglo-indier.

För anglo-indierna är det självklart att engelska är modersmålet, och inte hindi eller något annat regionalt språk, och det är en alldeles egen variant av engelska som utvecklats.

Frukost, det är corn flakes, ägg och bacon samt te. Hemmet propert välmöblerat i europeisk stil. Barnens namn de vanligaste engelska. Efter jobbet dricker karlarna whiskygrogg och fruarna diskuterar nyutkommen engelskspråkig litteratur. På fredag kväll åker tonårsbarnen på party, och på söndag klär hela familjen upp sig och åker allesammans till kyrkan i familjens bil.

Sådant var det liv som jag mötte bland anglo-indier i Bombay. En elit från kolonialtiden som ännu lever gott — men som samtidigt med förbittring talar om sina upplevelser från resor till England och den diskriminering de möter där trots att de själsligt sett är briter. Trots sin identifikation är de ovälkomna. Och i Indien lever de ett liv väsensskilt från det som majoriteten av folket lever.

Den artikel som publiceras här bredvid är skriven av en anglo-indier, som vill framhålla gruppens betydelse för Indien. Artikeln har tidigare publicerats i Calcuttatidningen The Telegraph.

Lars Eklund

Fanatism främmande för en anglo-indier

Söker du en människa som vunnit respekt, tillgivnad och tillit från dem han arbetat tillsammans med i offentliga och privata företag, likväl som i den lilla verkstaden runt hörnet där du reparerar din bil, en människa som skattas högt av alla som han kommer i kontakt med — och jag ska visa dig en Anglo-Indier.

Den anglo-indiska folkgruppen var navelsträngen som band samman Storbritannien och Indien under kolonialtiden. Utan anglo-indier inget Ostindiskt Kompani och ingen Job Charnock (Calcuttas grundläggare, red anm.) att rädda en ung kvinna från änkebålet, gifta sig med henne och sedan föda tre döttrar — första generationen anglo-indier. Och utan Job Charnock skulle vi inte ha Calcutta så som vi känner staden. Charmfull, smutsig, explosiv, politiskt medveten. Staden där frihetens frö först grodde, som stod i spetsen för att göra Indien kvitt först Mogulväldet och senare det brittiska väldet.

Calcutta byggdes, bit för bit, av kärlek. Andra städer av alltigenom planering och beräkning.

Sann kosmopolit

Indien är fyllt av etniska indier. Men anglo-indiern är den enda sanna kosmopolitiska indiern. Han är en son av Indiens jord, inte av någon särskild stat, och fanatism är honom främmande. Som sanna indier har de aldrig uppvisat känslor endast för en viss provins eller region. En man från Bihar är i första hand biharier, en från Bengalen bengal och en från Punjab punjab och så vidare. Så är den rådande situationen i Indien. Men mitt i detta kaos av i grunden provinsiella tänkesätt står anglo-indiern med sitt engagemang för en identitet bortom provincialism. Det är därför som anglo-indierna varit så väl sedda först av den brittiska och senare den indiska regeringen. De har aldrig förknippats med vare sig religiöst inspirerade eller regionala oroligheter.

Blandäktenskap uppmuntrades

Anglo-indierns historia sträcker sig nu 300 år tillbaka i tiden och de har lämnat många spår efter sig. Deras ställning i landet gjordes tidigt formell genom ett direktiv från Ostindiska Kompaniets ledning.

Den 8 april 1687 skrev man till britternas styresman i Madras:

”Våra soldaters giftermål med inhemska kvinnor här i Fort St George är en fråga av sådan betydelse att vi finner det önskvärt att uppmuntra dem med visst bidrag. För framtiden har vi funderat på att låta utbetala en pagoda (ett indiskt guldmynt) för varje barn som föds i dessa äktenskap den dag barnet döps, med förhoppning att detta lilla stöd kan öka antalet sådana äktenskap.”

Förslaget godtogs till fullo, och bidrag började betalas ut, till mödrarna — ej fäderna, 5 rupees i månaden vilket skulle motsvarat 500 rupees i dagens penningvärde.

Genom åren har den anglo-indiska folkgruppen spelat en stor roll inom skilda områden. Trots sin litenhet i ett hav av andra indier har gruppen fungerat som en ”stark atom” som alltid troget tjänat den regering man varit med om att tillsätta.

Gladdes åt friheten

Anglo-indierna är kluvna människor. De har beskyllts för att vara ”främlingar” (och visst led många av skräck inför självständigheten 1947) men likväl fröjddes de lika mycket som alla andra på självständighetsnatten den 14 augusti.

Danslokaler, biografier, klubbar och hotell var packade med anglo-indier som gav utlopp för glädjeyra och en sportslig hyllning av segaren. Vem vet om det inte var barnens kärlek till de första mödrarna, så länge undertryckt, som äntligen gavs chans att framträda i den nya friheten.

Pionjärsanda

Anglo-indier har på många områden varit pionjärer. Indiska järnvägarna är ett sådant. Framgången med att bygga järnvägsnätet på 1800-talet svetsade ihop Indien till en enhet och gjorde självständigheten möjlig. Utan anglo-indierna skulle uppgiften nästan ha varit ogörlig. De kunde övervinna alla svårigheter som dök upp. Anglo-indierna utgjorde ryggraden i järnvägsbygandet.

Anglo-indiska kvinnor var pionjärer som sjuksköterskor. Det fanns inga tabun hos dem, som det fanns i andra folkgrupper. De berömda läkarna Dr Rajendra Prasad och Sir Tej Bahadur Sapru hade följande enbart anglo-indiska sjuksköterskor i sina team.

När det gäller flygning, byggde DeBrunner ett flygplan redan 1909 och flög med det i Calcutta, endast några få år efter bröderna Wrights berömda Kitty Hawk. Vem känner idag till denna enastående pionjärsats?

Och senare, 1936, lät en anglo-indier vid namn Smith skjuta iväg två honor över Damodar-floden i Bihar i en raketfarkost. Alla känner till andra världskrigets V1 och V2 och nutidens satelliter men vem har hört talas om Mr Smith? Han var för övrigt medlem av Inter Planetary Society.

Hjältemod

I fråga om hjältemod har ett stort antal anglo-indier gett sina liv i de många krigen. De har följande befunnit sig på den förlorande sidan i något krig. Den enda skolan i världen som kollektivt hedrats för sina stridsinsatser är den anglo-indiska skolan La Martiniere i Lucknow.

Mängder av indiska sportsmän har varit anglo-indier. Under sex olympiader i följd med början 1928 tog Indien hem OS-guldet i landhockey. Alla lagen innehöll anglo-indier. Nio stycken i Amsterdam 1928. Sex i Los Angeles 1932. Fem i Berlin 1936. Åtta i London 1948. Två i Helsingfors 1952 (nu hade emigration börjat åderlåta den anglo-indiska folkgruppen i Indien) och en i Melbourne 1956.

Indiens dominans som ledande landhockeynation bröts i OS som hölls i Rom 1960. I laget fanns endast en anglo-indier, med det italienskt-klingande namnet Claudius!

I boxning liksom i fotboll kunde ingen stoppa anglo-indierns framgångar i Indien. Störst av alla boxare var ”Kid” D’Silva. Andra berömda namn var Arthur Suarez, Edgar Brite, Dusty Miller och Bob Cranston.

Anglo-indiska jockeys som Dougie Balfour tävlade framgångsrikt på hästkapplopningsbanorna, liksom Tom Alford och Paddy Rylands. Och när det gäller friidrott tog Norman Pritchard silvermedalj i Paris-OS år 1900 på både 200 m löpning och 200 m häck. När Vernieux och Sutton från B N Railways år 1932 for till OS i Los Angeles förklarades Sutton vara den nionde bäste häcklöparen i världen.

Bra ställt

Den anglo-indiska folkgruppen är som ett veritabelt FN. I samma familj kan en syster vara blond medan hennes bror är mörkhårig och mörkhyad. De känner sig hemma med alla slags mat och anpassar sig varthelst de reser.

Det har gått bra för de flesta i Indien. Många innehar höga poster inom förvaltningen och de anses som pålitliga. Majoriteten befinner sig långt ovanför fattigdomsgränsen och bor i vackra hem.

De utgör personifikationen av följande yttrande av Peter Marshall:

”Frihet ger dig inte rätt att göra precis som du vill, utan möjlighet att göra det som är rätt.” Anglo-indierna är Indiens bidrag till en enad värld, inte bara i tomma ord utan i kött och blod, levande människor.

Arthur Manley

Översättning: Lars Eklund

Imponerande berättelse om sällsamma nomader

För några år sedan var jag en kortare tid i Goa, den portugisiska kolonin på Indiens västkust. Jag bodde i Chapora, en liten by vid havet, utan elektricitet, och hyrde ett privatrum, där jag sov på stengolvet på min bastmatta. Om morgnarna fick jag ställa mig i kön av väntande kvinnor vid den offentliga kranen, där det bara fanns vatten några timmar om dygnet.

Chapora är en av de platser i Indien, där det finns permanenta kolonier av västerlänningar, en by som symboliserar en frihetsdröm, en antites till allt vad västerländsk kultur heter, en plats för det ursprungliga, enkla livet, till skillnad från Ruhrområdet, Chicago, Vällingby...

Det sällsamma Anjuna

På gångavstånd från Chapora ligger Anjuna, en av de mest sällsamma platser jag upplevt. På stranden badade alla hippiefamiljer nakna, andra lyssnade på västerländsk pop på Guru restaurang. En gång kom jag till Anjuna när det var marknad, i en skuggande palmdunge, en närmast obeskrivbar begivenhet, en orgie i utseenden och utstyrselar. Här fanns farfarshippies med böljande vitt skägg, killar i kaftaner och turbaner, tjejer i färgstarka orientaliska kläder. Allt var möjligt och allt var till salu, från hasch till avancerade kassetttransistorapparater.

Den gången kunde jag bara ana vad som fanns under ytan på det jag såg. I vår har jag läst en svensk roman, där debuterande Carl-Johan Vallgren vid ett tillfälle låter sin huvudperson Jonatan Brygge vara en av försäljarna på Anjunas loppmarknad. Till sammans med den judiske hippien Moses Dreiman säljer han med god förtjänst smycken från Kathmandu, yin och yang-medaljonger, kobraarmband... , oskyldiga produkter jämfört med andras utbud, hallucinogena svampomeletter, femtiogramsförpackningar av heroin, etc.

Romanens Jonatan är inte en tillfällig besökare i den indiska hippiesubkulturen. Under mer än två år lever han där, mest i Goa och Kathmandu, men också i Varanasi, Kovalam, Mysore. Det jag såg utifrån upplever han existentiellt inifrån.

"Hysteriska år i Indien"

Carl-Johan Vallgrens 450 sidiga "Nomader" (Bonniers) är en häftigt härlig roman, som sjuder av liv och av berättelser. Författaren, bosatt i Lund, har ännu inte fyllt 23 — men ändå hunnit med att i likhet med sin romanfigur Jonatan Brygge leva "ett par

Carl-Johan Vallgren i hemstaden Lund. Foto: Ingemar Kristiansen

hysteriska år i Indien och på kontinenten" (Citatet ur en intervju i den lundensiska studenttidningen Dackekuriren). Det var under den tiden han skrev boken — på en skrivmaskin utan å, ä och ö...

"Nomader" är en utvecklingsroman. Den unge Jonatan kommer oerfaren till Indien och Goa, som en ung världsnomad med författarambitioner. När boken slutar, i ett f d munkkloster i Kathmandu, är han en annan. Livet har sköljt genom honom och han har låtit sig drabbas, han har deltagit. Han har älskat och sett vänner dö, allt enligt "gärningarnas karma", den tro på handlingarnas logik, som är en existentiellt röd tråd genom boken.

Det egentliga Indien är bara en färgstark kuliss av ljud, dofter och mystik. Vallgren avstår ofta nästan demonstrativt från "turistiga" miljöskildringar. Hans hjälte går uppför trapporna till det fantastiska ap-templet i Kathmandu, utan att ett ord nämns om hur där ser ut, om de uttrycksfulla buddhorna som kantar vägen.

Indierna har nått och jämnt synliga biroller i handlingen (Oh Sahib, I know good

hotel, very nice, very cheap, säger rikshärförarna...). Vallgren strävar heller inte efter att säga sanningar om Indien — utan efter att berätta historier om sällsamma västerlänningar som lever där — i yttersta armod eller i svindlande överflöd.

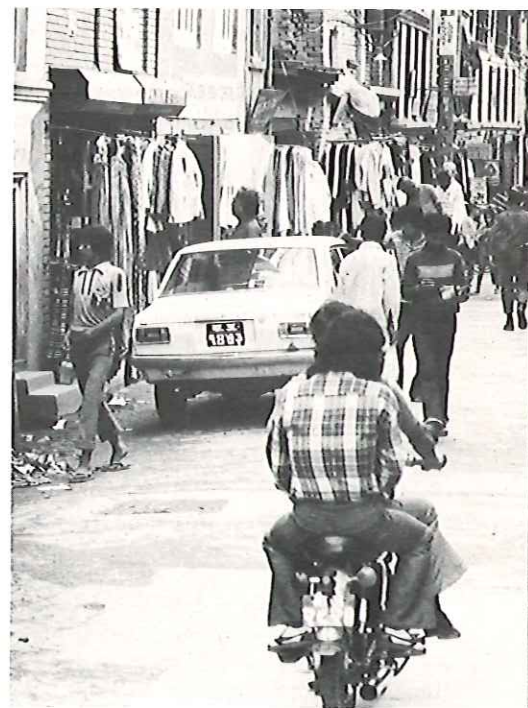
En fördomsfri iakttagare

Därför är det centrala i "Nomader" de människoöden Vallgren skildrar. Här är den blyge svensken Martin Bergström, som till slut dör i en stor misär, efter att ha tiggat pengar till heroin. Här är Eight Finger Eddie, den amerikanske f d vietnamsoldaten, som flytt från sitt hemland och blivit guru i Goa, där han lever på den svindlande förtjänsten från framgångsrika knarkaffärer, innan han begår självmord av ensamhet.

Jonatan är en fördomsfri iakttagare i nomadernas värld. Han ser och upplever utan att fördöma, annat än när knarksmugglarna fysiskt konfronteras med sina offer. Också han själv skaffar sig sitt dagliga bröd genom lönande smuggelaffärer, då han, skitskraj, transporterar guldtackor i ändtarmen, från Bangkok till Kathmandu.

Drömmar och livsprojekt

Alla bokens människor, hippies, resenärer, nomader och pundare..., alla har d

Freak Street i Kathmandu. Betydelsefull i

sina drömmar och sina livsprojekt. För Anna, en svenska som Jonatan lever med i Anjuna, var drömmen först att genom knarksmuggling skaffa så mycket pengar att hon kunde leva bekymmersfritt. När den drömmen förverkligats visar den sig otillräcklig i all sin kravlösa frihet. I stället skaffar sig Anna nya mera blodfulla drömmar. Hon låter en för henne likgiltig man göra henne gravid för att skaffa sig ett barn, även om det innebär att hon måste återvända till det från Goa sett så överkliga Sverige.

Men Jonatan följer henne inte. Följdriktigt stannar han på den indiska subkontinenten. Han återvänder till Kathmandu, där han förverkligar sin dröm, och skriver färdigt romanen "Nomader".

Då har han också konfronterats med olika ideologier i österländsk tappning, satanister, kristna gudssoldater, hinduiska ha-rekrishnafigurer och andra utan att överge sin "religion", skrivandet.

"Nomader" ansluter sig till en romantradition av västerländska indienskildringar, alltifrån Allen Ginsberg till Tomas Löfström. Ändå har Vallgren sin särart. Där Tomas Löfström är den stilistiskt säkre iakttagaren, en som alltid står lite utanför skeendet och gärna sitter på ett café och antecknar, är Carl-Johan Vallgren deltagaren, som utsätter sig och låter sig drabbas. Han är mindre en språklig stämningsbyggare och mera en yvig historieberättare, som placerar sin hjälte mitt i händelsernas strida ström, och förmår väcka ett oavbrutet stegrad intresse hos läsaren.

Efter en något trevande inledning växer "Nomader" oavbrutet, när författaren enligt "gärningarnas karma" vinner allt djupare insikter och blir som helhet lika medryckande som imponerande.

Sören Sommelius

"Nomaderna". Foto: Sören Sommelius

Gripande släkthistoria

Yasmine Gooneratne: Relative merits. A personal memoir of the Bandaranaike family of Sri Lanka. Hurst, London. £ 12,95.

Historia är inte bara detsamma som politik och ekonomi. Det är också aftonbönen och barnramsorna, farmors och farfars kärleksbrev, olyckstalen och rasfördomarna, det mest storsinta likaväl som det mest inskränkta. När Yasmine Gooneratne skriver om sin egen släkt från Sri Lanka, (Dias) Bandaranaike, har hon typiskt nog tämligen lite att berätta om dess mest berömda medlemmar. Så personlig är nämligen hennes utgångspunkt att de båda premiärministrarna (och makarna) Bandaranaike stannar i släktrönikans utkanter som "uncle Solomon" och "aunt Sirimavo".

Svunnen tid

Likafullt tycks mig Yasmine Gooneratne, numera bosatt i Australien, ha lyckats frambesvärja en svunnen tid på Sri Lanka. Decennierna kring sekelskiftet hörde nämligen Bandaranaike till den klan av familjer som dominerade det offentliga livet: de gjorde karriär inom förvaltningen, dvs de steg så högt engelsmännen tillät. De var självklart anglikanskt kristna och så förmögna att de ännu hade råd att åka på "grand tour" till Paris och London. De kunde praktiskt taget räkna med att bli presenterade vid engelska hovet. De tillhörde alla den höga *goyigama*-kasten (eg. fiskarkasten) lierade sig med buddhistisk-nationalistiska strömningar. Sönerna sändes till Oxford och Cambridge medan döttrarna snarast hölls i bur — i väntan på ett passande äktenskap.

Inte sällan har historikernas dom över familjer som Bandaranaike varit hård. Det är inte heller någon tvekan om att koloniernas inhemska elit köpte sitt välstånd, sin gynnade ställning och prestige med att fjärma sig från sina egna landsmän, sin ursprungliga kultur och religion, i värsta fall t o m sitt eget modersmål. Kanske har domen ändå varit onyanserad, det känner jag efter att ha läst Yasmine Gooneratne, åtminstone om man ser till uppsåtet. Åtskilliga måste uppriktigt ha trott att det bästa sättet att tjäna sitt land och falk var att tjäna den utveckling kolonialismen befrämjade.

Vågade kritisera

Yasmine Gooneratnes egen släkthistoria visar dessutom på viktiga undantag från tjänandets regel. Hennes morfars far, den framstående juristen-poeten-orientalisten

James d'Alwis (1823—1878) använde sina lysande kunskaper i engelska till att göra sitt eget folks kultur känd och att som singalesernas representant i "legislative council" dundra mot kolonialt vanstyre. Och farfaderns karriär som hög jurist fick sig definitivt en knäck sedan han kritiserat engelsmännens brutala framfart under de buddhistisk-muslimska kravallerna 1915.

Yasmine Gooneratne har förut publicerat diktsamlingar, författarmonografier och ett banbrytande litteraturhistoriskt arbete, "English literature in Ceylon 1815—1878". Stilen i "Relative merits" förräder i sin känslighet och elegans en driven författare. Yasmine Gooneratne vågar vara subjektiv och lyckas just därigenom bli allmängiltig och intressant, hon tar sina barndomsminnen på allvar och håller samtidigt en halvt ironisk distans till dem. Hon har intervjuat släktingar från när och fjärran och de får för det mesta komma till tals ordagrant — inom långa parenteser.

Aldrig exotisk

Det kan visserligen ibland vara svårt att orientera sig i den ofantliga släkten och den som helt saknar hum om *grunddragen* i Sri Lankas moderna historia lär nog missa en och annan anspelning. Men annars är det egentligen bara inledningskapitlet — där Yasmine Gooneratne försöker sig på med en sorts dramatisering av ett tänkt släktmöte från 1870-talets mitt — som inte är riktigt lyckat, lite stelt och livlöst. Det är en bok man läser med nöje, intresse och gripenhet. Något av det finaste med den är att den, trots ämnet, aldrig blir alltigenom exotisk för en skandinavisk läsare. Den rör vid något av allas våra rötter, känslan av att historia också är aftonbönen från barndomen, farmors och farfars kärlek, olyckstalen...

Mest att minnas i denna bok är porträttet av föräldrarna. Modern — en viljestark indisk kvinna från Trinidad, som omsätter sin känsla av utsatthet i det nya hemlandet i handling genom att — ve och fasa! — driva igenom att döttrarna ska få studera vid universitetet. Fadern — ett stort barn, fantasi-full och lynnig, en man som aldrig finner sin rätta plats i en tid som inte tillåter en man i hans ställning att finna den.'

Trumslagarna i Sri Lanka tillhör Berawaya-kasten och deras motsvarigheter i New Orleans inte till någon känd kast överhuvud. Och det enda som min far någonsin verkligen ville göra, först vid Londons universitet där han upptäckte sin egen skicklighet 1926, och sedan då och då under sitt stormiga liv, det var att spela trummor i ett jazzband.

Anders Sjöbohm

Brutalitet skrämmer legosoldater

60 brittiska legosoldater i Sri Lanka lämnade nyligen sina jobb före kontraktstidens slut. Det meddelades nyligen från London. Skälet att de bröt upp från löner på 200.000 kronor om året skattefritt i tjänst hos den lankesiska armén var de ofattbara grymheter som begås av de lankesiska soldaterna mot tamilminoriteten.

De flesta av de 60 legosoldaterna har tidigare tillhört den brittiska specialstyrkan Special Air Services (SAS) och de har nu varit inhyrda av den mäktiga privatstyrkan Keeny Meeny Services (KMS) för att träna kommandosoldater i Sri Lankas Special Task Force, den militära spjutspetsen mot tamilerna och deras separatistgerilla.

Men de lankesiska regeringstruppernas övergrepp och tortyr mot tamilminoriteten blev för mycket för de inhyrda soldaterna. Visst ska en gerilla bekämpas, men de tamilska bybornas hjärta och själ måste man väl ändå försöka vinna, menade de.

KMS bildades 1977 av två f d SAS-män, David Walker och Jim Johnson. Walker finns idag kvar som chef för KMS. Organisationen är "erkänd" av den brittiska regeringen som bl a använder sig av den för att skydda några av sina ambassader i andra länder. Men KMS lever ett skuggliv och ingen utanför vet riktigt hur organisationen arbetar och fungerar.

Man tror att det i KMS styrka i Sri Lanka finns några f d vita rhodesier utöver britterna. Dessutom finns det i Sri Lanka ett okänt antal sydafrikanska legosoldater och en mindre grupp israeliska agenter med kontor på USA:s ambassadområde. Det finns också pakistanska utbildningsofficerare i landet. Utöver skolningen så är en av legosoldaternas viktigaste uppgifter att köra helikoptrar och flygplan i strid, dvs för att bomba och beskjuta folk på marken.

KMS uppdrag i Sri Lanka har godtagits av den brittiska underrättelsetjänsten M16. Enligt uppgift förser försvarsministeriet i London KMS med nya automatgevär av en typ som inte ens finns bland vanliga brittiska soldater. Frågan om den brittiska inblandningen i Sri Lanka är känslig, och den lankesiska regeringen har t ex nekat till att den begärde militär hjälp av England under Tamilföljelsen 1983, något som Londonregeringen diskret bekräftat.

Förnekas ej

Att det finns legosoldater i Sri Lanka idag nekar man dock inte till, vare sig i Colombo eller i London. Däremot nekar man på båda håll ihärdigt till att KMS-folket säger upp sig pga grymheterna mot tamilerna. Vad KMS avhandlar med den lankesiska regeringen har vi ingen del i, säger man i London. Ja vi hyr KMS, men det har inte varit några avhopp, säger man i Colombo. Och några övergrepp mot tamiler har inte förekommit, heter det.

Den indiska regeringen har flera gånger protesterat hos sina engelska kollegor v d g KMS verksamheter. Om den brittiska regeringen hyr KMS i olika sammanhang kan den inte skylla ifrån sig och säga att den inte har nåt inflytande över organisationen för att den är ett privatföretag, menar indiern.

KMS som är inregistrerat på ön Jersey i Engelska kanalen arbetar med uthyrning av legosoldater över hela världen. Dess direktkontakt med den brittiska regeringen gör organisationen mycket stark. KMS fanns också med i Tower-kommissionen som i USA undersökte den amerikanska regeringens skumraskaffärer med och mellan Iran och Contras i Nicaragua. Huvudmannen i härvan, Oliver North hyrde bl a in KMS för att med 50 man utrusta Contras och hjälpa dem i strid.

Thomas Bibin

Mer till 'försvaret'

I 1987 års budget ska försvaret kosta 10 miljarder rupier vilket betyder att försvarskostnaderna stigit från 1,5 % till 5 % av BNP på tio år, i pengar mer än en tiobubbling (från 30 miljarder dollar 1977 till drygt 350 miljarder). 1986 utgjorde försvaret 14 % av Sri Lankas budget, endast passerat av skuld-tjänsten (räntor och amorteringar på stats-skulden) som stod för 24 %.

Enligt uppgift växte säkerhetsstyrkorna från 1985 till 1986 med 70 % och de uppgår nu till 36 000 man. "Hemvärnet" (home guards) har också vuxit starkt och uppgår nu till ca 20 000 man.

Två nya "para-militära" ministerier har också sett dagens ljus under senare tid, Ministry of Manpower Mobilisation och Ministry of Commercial Security. Därutöver har det vuxit upp en flora av privata företag i säkerhetsbranschen. Före 1977 fanns det inte ens ett eget försvarsministerium. Då gick försvaret in under utrikesministeriet.

Adoptionsrekord

Ca 12 000 barn har under de senaste tio åren adopterats bort från Sri Lanka till utlandet. Under 1985 adopterades 1 530 barn bort på detta sätt medan 36 adopterades bort inom landet samma år.

Air Lanka buklandar

Det lankesiska flygbolaget Air Lankas dyra vanor och hårt kritiserade service har fått ett abrupt slut. Bolagets styrelse har avsatt och en särskild undersökningskommission har tillsatts. Air Lanka har inte bara klandrats av sina kunder utan också av finansminister de Mel och av Världsbankens Asienchef. Folk har också sagt upp sig i protest mot bolaget.

Nyligen uppgav dock regeringsorganet Daily News att SAS-chefen Jan Carlzon snart tänker besöka Sri Lanka för att diskutera ett framtida samarbete med Air Lanka.

Folkrörelser tar ställning

Den 6 april samlades representanter för ett antal svenska folkrörelser för att diskutera Sri Lanka. Vård var Svenska Missionsförbundet och arrangör den nybildade föreningen Svenska sektionen av Minority Rights Group.

Mötet formulerade en resolution som kräver ett slut på Invandrarverkets hårda attityd mot flyktingar från Sri Lanka. Resolutionen kräver också en förhandlingslösning på konflikten i landet och lika etniska och religiösa rättigheter i hela landet. Man vill också verka för ett ökat flyktingstöd och att Internationella Röda Korset omedelbart tillåts verka i Sri Lanka.

Utöver de nämnda representanterna fanns där folk från Handikapporganisationernas Internationella Biståndskommitté, Svenska Kyrkans Mission, Svenska Kyrkans Nämnd för Mellankyrkliga och Ekumeniska förbund, Svenska Multietniska kommittén för Sri Lanka, Diakonia (Frikyrkan hjälper), Sydasienskommittéerna, IOGT-NTO-rörelsen, Swedish Cooperative Centre och Amnesty.

Ny offensiv efter massaker på civila

126 civila, män, kvinnor och barn dödades på långfredagen enligt uppgift av representanter för Tamiltigrarna, den starkaste av separatistgrupperna på Sri Lanka. Tigrarna tillbakavisar dock anklagelsen och en av deras talesmän fördömer skarpt varje attack mot oskyldiga civila. Den grymma påskmassakern har utlöst nya krav på en snabb militär insats mot tamilerna som en lösning på den nu över tio år långa väpnade konflikten i landet.

Några dagar senare exploderade en bomb i centrala Colombo varvid minst 100 människor omkom. Åter påstods tamiltigrarna ligga bakom dådet, medan separatistgrupperna själva förnekade all inblandning.

Dåden tas nu av regeringen i Sri Lanka som förevändning för att på nytt återuppta de militära operationerna för att som det heter "en gång för alla utrota terrorismen". Det innebär bl a massiva flygbombningar av norra delen av landet.

Fredsförslag i stå

President Jayewardenes fredsförslag från juni 86 har gått i stå. Tamilerna har förkastat det för att det delar upp tamilområdena under minst två s k provinsråd och för att provinsråden ges begränsad makt gentemot regeringen i Colombo.

Tongivande buddhistgrupper har liksom oppositionspartiet SLFP förkastat förslaget för att det "säljer ut" de singalesiska intressena gentemot tamilerna.

बाजीव - सिन - बाबाय -

Ajit Roy

Calcutta 19 mars 1987

Bland politiska observatörer i New Delhi cirkulerar idag rykten och spekulationer, ja t o m rent skvaller. Det topp-politiska drama som saken gäller är dragkampen mellan presidenten och premiärministern. President Zail Singh förvånade tidigare nationen då han, efter valet till sitt höga ämbete, uttalade sin reservationslösa lojalitet till den dåvarande premiärministern Indira Gandhi. Han sade sig då t o m vara beredd att skura golv om "Madamen" så skulle begära.

Han gav också en demonstration på sin lojalitet mot den styrande familjen när han endast några timmar efter mordet på Indira Gandhi bad sonen Rajiv Gandhi att bilda ny regering. Denna begäran gjorde han endast efter en rekommendation från Kongresspartiets parlamentsgrupps styrelse. Den normala proceduren i liknande fall är annars att regeringsledamoten närmast under premiärministern bildar en expeditiönsminister för att sedan invänta valet av en ny ledare i parlamentets majoritetsparti. Denne väljs sedan till premiärminister.

Trots denna bakgrund så har Rajiv Gandhi av en eller annan orsak utvecklat en antipati gentemot Zail Singh som också med tiden ändrat sin uppfattning. "Presidenten och premiärministern", skrev nyligen en ansedd journalist, "beter sig som bortskämda barnungar".

"Premiärministern", fortsätter han ironiskt, "är tydligen allergisk mot Zail Singh... och Zail Singh å sin sida har bestämt att det finns gränser för vilka förödmjukelser han är beredd att utstå...".

Det konkreta resultatet av denna duell har hittills visat sig på två nivåer. För det första har Presidenten vägrat att ge sitt samtycke till en ny lag som parlamentet godkände.

Denna lag skulle ge regeringen befogenhet att öppna och, om regeringen så bestämmer, stoppa befordran av postförsändelser. Presidenten har, med utnyttjande av sin konstitutionella rätt, återremitterat lagförslaget till parlamentet för förnyat övervägande och ev. ändringar. Regeringen har under tiden påpekat att Zail Singh själv stödde tillkomsten av en liknande lag under sin tid som inrikesminister!

Oppositionen i parlamentet har medan detta pågått kunnat rida på den ökande spänningen mellan presidenten och premiärministern och anklagat den senare för

brott mot de konstitutionella regler som rör regeringens förhållande gentemot statsöverhuvudet. Slutligen såg sig premiärministern tvingad att inför parlamentet göra ett uttalande där han förnekade att regeringen hade visat respektlöshet mot presidenten.

Nästän omgående publicerade då Indiens största dagstidning, **Indian Express**, ett brev som påstods vara skrivet av presidenten till premiärministern och som vederlade den senares parlamentsuttalande. Inom 48 timmar efter denna publicering så blev två personer knutna till **Indian Express** arresterade och kvarhållna i häkte med stöd av "The Official Secrets Act".

Anklagelsen gällde inblandning i någon tidigare rapport i samma tidning. Den indiska publiken har emellertid tolkat händelsen som en vedergällning för publiceringen av det aktuella presidentbrevet.

Hur det nu än förhåller sig så har dessa drag och motdrag betydelse i relation till en kommande utveckling: De allmänna delstatsvalen, särskilt de i Västbengalen och Kerala inför vilka Rajiv Gandhi genomfört intensiva mötesturnéer.

Om Congress(I) misslyckas med att hålla sin position i Västbengalen och dessutom förlorar sitt inflytande i Kerala, som partiet

de senaste fem åren fått genom opportunistiska manövrer via en brokig samling småpartier, så kommer en kris att uppstå för Congress(I) även på det nationella planet.

Blir utvecklingen denna, så kommer Zail Singh, vars presidentperiod löper ut i juli, att söka bli återvald som oberoende kandidat med oppositionens stöd och med hjälp av utbrytare från Congress(I).

Om dessa uträkningar är korrekta eller ej kan endast framtiden utvisa men de bör ej slå helt fel. Indira Gandhi kunde behålla kontrollen över partiet endast genom sitt ovedersägliga karismatiska inflytande över den sk röstbanken vilket försäkrade valframgång även för den mest omöjliga — om bara Indira Gandhis välsignelse var förhanden.

Efter jordskredssegern i Lok Sabha-valet strax efter moderns död så har emellertid Rajiv Gandhi misslyckats med att leda partiet till seger i någon av de delstater där val hitintills hållits — Punjab, Assam och Mizoram.

Om CPI(M) — Left Democratic Front vinner i Kerala denna gång så kommer hela Sydindien att vara förlorat för Congress(I). Då kommer, även om spådomarna om president Zail Singh ej faller in, med säkerhet Rajiv Gandhi bli ordentligt skakad

(Översättning: Tomas Arvidsson)

Isolerad stam avvisar kontakt

Ännu en utsänd expedition misslyckades i februari 1987 med att upprätta vänskaplig kontakt med stambefolkningen på den lilla ön Sentinel Island i den indiska ögruppen Andamanerna utanför Burmas kust.

Expeditionen som leddes av *Andamanerna* och *Nikobarernas* guvernör **T S Oberoi** bestod av antropologer, socialarbetare, folkräknare samt representanter för den myndighet som är ägnad stamfolkens välfärd. Med båt närmade man sig den helt djungelklädda ön och avsåg att lämna gåvor bestående av kokosnötter och macheteknivar, men innan man ens nått stranden möttes expeditionen av en störtskur av pilår som sentineleserna sköt. Expeditionen avbröts då.

En liknande expedition skedde för drygt

10 år sedan, med samma resultat. Då skadesköts dessutom en medlem av expeditionen med en välriktad pil.

Stammen på Sentinel Island är numera den enda återstående folkspillran av den negroida ursprungsbefolkningen på Andamanerna som lever helt isolerad från omvärlden. Övriga stammar — Onge, Jara-wa och Great Andamanese har sedan länge kontakt med det indiska samhället som dominerar på öarna.

Tillsammans utgör stammarna, som lever mycket primitivt, mindre än 1.000 människor, och för varje år minskar den siffran. Istället har Andamanerna fått en nybyggarebefolkning på strax under 200.000, folk som kommit från alla delar av Indien — speciellt Sydindien och Bengalen.

Såväl utlänningar som andra indier är för övrigt förbjudna att besöka de delar av Andamanerna där stammarna lever, utan specialtillstånd.

Lars Eklund

AVSÄNDARE:

SYDASIEN
Box 1625
221 01 LUND

UTGIVNINGSPOSTKONTOR:
LULEÅ 1

POSTTIDNING

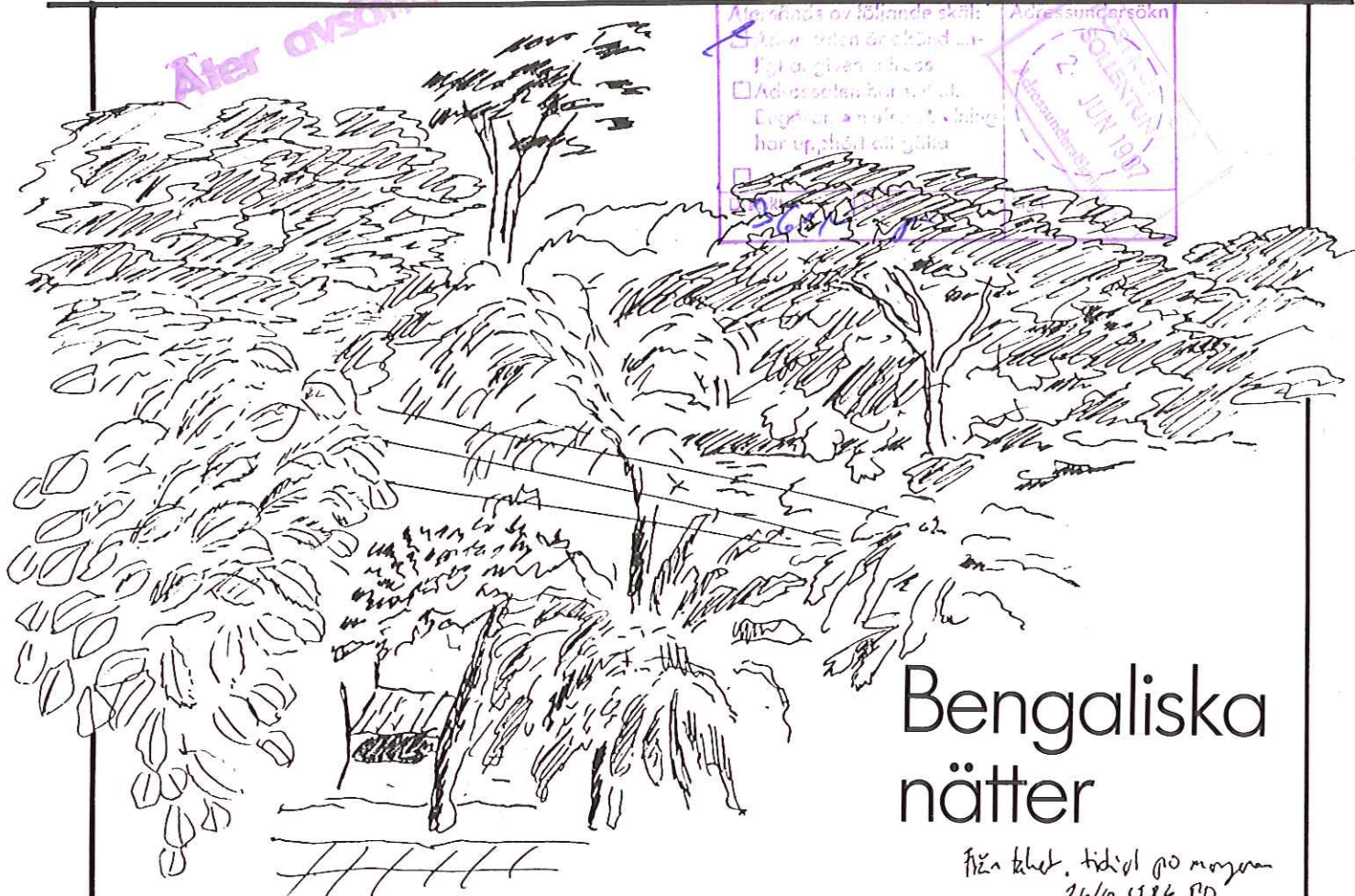
BEGRÄNSAD
EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen med
nya adressen på baksidan

Ishtiaq Ahmed
Malmvägen 16 A, 5tr

191 60 SOLLENTUNA

656SB

Bengaliska nätter

från klock. tidigt på morgonen
26/10 1976 PO

Nätterna de första veckorna är fyllda av egendomliga ljudlösa åskväder. Bortom hustaken och trädkronorna flamar horisonten upp. Inte ett ljud, bara dessa långsträckta blågröna blixtrar. Hemma skulle vi blivit sittande för att betrakta skådespelet. Här bildar det en säregen bakgrund. Vi somnar med himlen upplyst utanför.

Dhaka. Ibland nästan en idyll. En kväll hittar vi en gata genom ett område med små butiker. Vi går där utan att väcka mycket uppmärksamhet. När mörkret faller tänds man små plåtlampor med rykande veckor. Högt över passerar ett flygplan med en rad lysande fönster. Ännu högre upp glimmar stjärnor.

Ljuva skymning. Flickornas skoluniformer är blå som kvällshimlen. Vädret; som staden, mildt och nervöst. Fuktig värme, plötsliga vindar, blixtrar på avstånd. Regnet dröjer. Staden är fylld med människor, som i väntan.

Vi färdas genom det bengaliska landskapet. Avskilda fast vi reser rätt igenom det.

Överallt spår av arbete. Juteskörd, höga skylar längs vägkanten. Gröna risfält, kanaler, vallar till skydd mot vattnet. Ett språk vi ännu inte kan tyda.

Kvällsmörker och vinterkyla. Röster ur husen när vi går genom byn, längs landsvägen, med ficklampornas ljus framför oss. Under ett träd har dagens värme dröjt kvar. Någonstans ute i mörkret har man samlats för att lära sig läsa.

Medan vi går tänds allt fler stjärnor över oss.

Tidigt på morgonen lyser solen genom fönstret. Ljuset faller på urklippet på väggen; en svensk insjö, två män och en pojke som fiskar från en båt. Fönsterkarmen ramar in bilden, den verkar sväva i ljuset. Ett stycke drömligt hemma.

Per Olov Henricson